

Τεμπλι της Αρτας

ΑΘΗΝΑ 1984

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ. ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ. ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Αρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Ανθυπίαρχος
ΧΑΡ. ΛΙΑΜΠΗΣ
Ανθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ. ΧΡΟΝΗΣ
Υπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ. ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ. ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Επίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ομότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Ακαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΑΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ο από Ιωαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Ακαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΑΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ακαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος - Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: οδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Υπεύθυνος σύμφωνα με τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Αγία Παρασκευή Αττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6599.783

Τυπώνεται καί αποστέλλεται με αυτοπροαί-
ρετη συνδρομή 500 δραχμών τό χρόνο.

Η «Ηπειρωτική Έταιρεία» διαθέτει παλιά
τεύχη του Δελτίου της καί αντίτυπα των δια-
λέξεων της.

Φωτοστοιχειοθεσία: Α. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ
Μαυρομιχάλη 7, Αθήνα - Τηλ. 36.36.325

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ Ε. ΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΒ'	ΤΕΥΧΟΣ 99	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1984	Γραφεία: Οδός Μαυρομιάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
----------	--------------	-----------------	---

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΡΑΣΜΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΔΡΥΣΙΣ 1906 - ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ 1934

ΕΙΣΔΟΧΗ "ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ", 1976

ΟΔΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΑΛΗ 7 - ΑΘΗΝΑΙ - ...

ΤΗΛ. 3621.651 - 6599.783

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία» ὀργανώνει τὴν 23ην Ἰανουαρίου 1985, ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 7.30 μ.μ. εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Ἐλευθ. Βενιζέλου 22 - Ὀμήρου, τὴν τρίτην κατὰ σειράν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς περιόδου 1984-1985.

Κατ' αὐτὴν μετ' εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου θά ὁμιλήσῃ ὁ κ. Βασίλειος Κύρκος, Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων μέ θέμα:

Ἡ Νεοελληνικὸς διαφωτισμὸς καὶ ἡ ἀκμὴ τῶν Γραμμάτων στὴν Ἡπειρο.

Παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστηθῆτε νά τιμῆσετε τὴν ἠπειρωτικὴν ἐκδήλωσιν μέ τὴν παρουσίαν σας.

Ὁ Πρόεδρος

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

ΣΤΑΘ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ὁ Κοσμήτωρ
ΕΥΘΥΜ. ΝΙΚΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΥΡΚΟΣ

Γεννήθηκε τό 1934 στήν Ἀχλαδιά ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ, ὅπου τελείωσε τό Δημοτικό Σχολεῖο. Τελείωσε στό Α΄ Γυμνάσιο Ἀρρένων Καρδίτσας τό 1953 καί τόν ἴδιο χρόνο ἐπέτυχε ὡς ὑπότροφος τοῦ Ι.Κ.Υ. στή Φιλοσοφική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐλαβε τό πτυχίο τῆς Φιλολογίας τό 1960, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ εἶχε ἐκπληρώσει καί τίς στρατιωτικές του ὑποχρεώσεις.

Ἀπό τό 1960 ὡς τό 1963 δίδαξε σέ ἰδιωτικά Γυμνάσια (Λαμία - Ἀθήνα). Ἀπό τό 1963 ὡς τό Φθινόπωρο τοῦ 1967 παρακολούθησε μαθήματα Φιλοσοφίας καί κλασσικῆς Φιλολογίας στό Πανεπιστήμιο τῆς Χαϊδελβέργης, μέ ὑποτροφία τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως (DAAD) καί τοῦ οἰκείου Πανεπιστημίου (Collegium Academicum).

Στή Χαϊδελβέργη πρότεινε, ἀνέλαβε καί ἔγραψε κοντά στόν καθηγητή H.G. GADAMER τή διδακτορική διατριβή μέ θέμα: «Die Dichtung als Wissensproblem bei Aristoteles» (Athen 1972, σσ. 192). Παράλληλα ἄκουσε τίς παραδόσεις καί ἄλλων καθηγητῶν φιλοσοφίας (H. Henrich, K. Loeith κ.ἄ.) καί ἐκτός ἀπό τήν κλασσική φιλοσοφία ἔλαβε μέρος σέ σεμινάρια γιά τή Νεότερη Φιλοσοφία, τήν Αἰσθητική καί

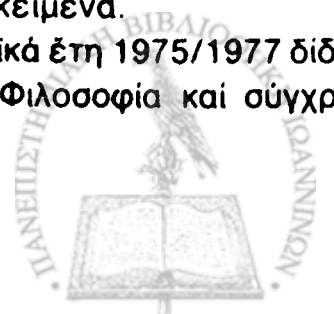
τήν Γνωσιοθεωρία.

Κατά τά ἔτη τῶν σπουδῶν του στό Πανεπιστήμιο τῆς Χαϊδελβέργης δίδαξε δύο χρόνια (τέσσερα ἐξάμηνα) Νέα ἑλληνικά ὡς ἐντεταλμένος διδάσκαλος (Beauftragt) στό Dolmetscher Institut τοῦ ἴδιου Πανεπιστημίου καί στούς φοιτητές τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ τμήματος.

Μετά τήν ἐπιστροφή του στήν Ἑλλάδα τό Φθινόπωρο τοῦ 1967 δίδαξε ἕνα χρόνο (1967/8) σέ ἰδιωτικό Γυμνάσιο (Ἀθήνα) καί τό 1969 διορίσθηκε βοηθός ἑδρας στή Φιλοσοφική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Παράλληλα δίδαξε δύο χρόνια ἑλληνικά στά τμήματα Ξένων Γλωσσῶν τῆς Πανεπιστημιακῆς Λέσχης (1970-72). Τό 1972 ὑπέβαλε παραίτηση ἀπό τή θέση τοῦ βοηθοῦ.

Ἐν συνεχείᾳ ἐργάσθηκε ὡς συντάκτης - ὑπεύθυνος γιά τά πολιτιστικά θέματα - στήν «Ἐκδοτική Ἀθηνῶν, Α.Ε.» (Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους) ἕως τό 1974 (14.10.74). Τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1974 διορίσθηκε στό Κέντρο Ἐκδόσεων Ἔργων Ἑλλήνων Συγγραφέων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὡς ὑπεύθυνος γιά τά φιλοσοφικά κείμενα.

Τά ἀκαδημαϊκά ἔτη 1975/1977 δίδαξε Εἰσαγωγή στή Φιλοσοφία καί σύγχρον

ρεύματα τῆς Φιλοσοφίας στό Κέντρο Ἐλευθέρων Σπουδῶν Γ. Δολιανίτη (1ο καί 2ο ἔτος).

Τό Φεβρουάριο τοῦ 1981 ἡ Φιλοσοφική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων τόν ἐξέλεξε καθηγητή στήν ἔδρα τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας.

Σπουδαιότερα δημοσιεύματα:

- Der tragische Mythos und die Geschichte: Φιλοσοφία (1971)

- Die Dichtung als Wissensproblem bei Aristoteles, Athen 1972

- Δύο ἀνθρωπολογικές θέσεις στό σοφιστή Ἀντιφῶντα: Μνήμων 1973, σσ. 63-90.

- Διάθεσις καί «διαθιγή». Δύο ἔννοιες ἀπό τήν κοσμολογία τῶν Προσωκρατικῶν: Ἑλληνικά 1975, σσ. 275-292.

- Τραγική ἀπορία καί σωκρατική ζήτησις. Ἀπό τίς ἠθικές ἔννοιες τῆς τραγωδίας στίς ἰδέες τοῦ Πλάτωνος: Φιλοσοφία 5/6 (1975/76), σσ. 207-223.

- Ἡ Δεύτερη Σοφιστική: Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τόμ. ΣΤ' σσ. 392-402.

- Ἀριστοτέλης καί Μεγαρικοί, Πρακτική Παγκοσμίου Συνεδρίου γιά τόν Ἀριστοτέλη, τόμ. Α', Ἀθήνα 1980. (= ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, 10/11 (1981).

- Immanuel Kant καί Ἀθανάσιος Ψαλίδας, Ἀφιέρωμα στόν Ε.Π. Παπανούτσο, τόμ. Α', Ἀθήνα 1980.

- Ὁ Μενέδημος καί ἡ ἐρετρική Σχολή. Ἀνασύστασις καί μαρτυρίες. Ἀθήνα 1980.

- Ὁ ἀνθρωπολογικός χαρακτήρας τῆς Πολιτικῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀριστοτέλη, Ἐπιστ. Ἐπετ. τῆς ΠΑΣΠΕ, Ἀθήνα 1981.

- Φιλοσοφική θεώρησις τῶν ἀπαρχῶν τῆς ἑλληνικῆς Ἱστορίας, «Παρνασσός» τόμ. ΚΒ' 1980.

- Τό ὕφος τοῦ λόγου καί τό ἦθος τοῦ

λέγοντος. Ἀπό τή θεωρία καί τή φιλοσοφία τῆς Ρητορικῆς τέχνης, Νέα Παιδεία 14, 1980.

- Ἡ θεωρία τοῦ φυσικοῦ δικαίου στήν ἀρχαία Σοφιστική καί στόν Σπινόζα. «Φιλοσοφία καί Πολιτική» Πρακτικά τοῦ Συνεδρίου, Ἀθήνα Καρδαμίτσα 1982.

- Ἡ ἀρχαία καί ἡ λεγόμενη «Δεύτερα Σοφιστική». «Δωδώνη» ΙΑ', 1983 411-426.

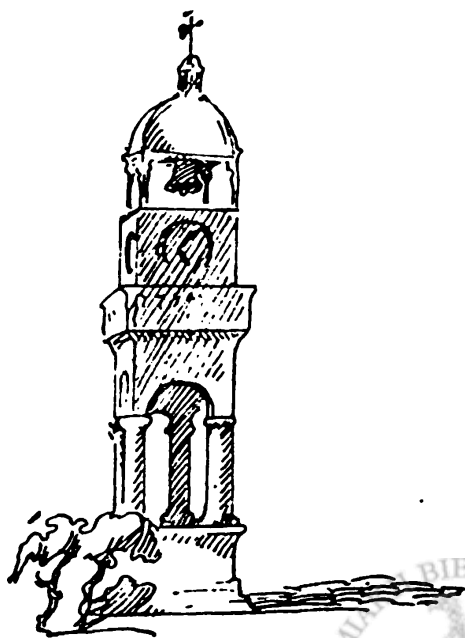
- Θεόφιλος Καΐρης, Ἐννοια καί περιεχόμενο τῆς φιλοσοφίας» ΔΙΑΒΑΖΩ, Νοέμβριος 1984.

- Ἡ «ὑγιής φιλοσοφία» καί ὁ Ἀδαμ. Κοραῆς, Πρακτ. Συνεδρίου, (Χίος 1983) 1984.

- Ὁ «μεταφυσικός» ὕλισμός τοῦ Δημόκριτου: μιά νέα θεωρία γιά τόν κόσμο. Πρακτικά Συνάντησις στό Κέντρο «Δημήτρης Γληνός» 1984.

- Zwei anthropologische Aspekte beim Antiphon dem Sophisten, στό περιοδ. Revue de Philosophie Ancienne 4 (1985).

Γιάννινα 14/11/1984

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΔΙΜΟΙΡΙΤΗ

Του ΕΛΕΥΘ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Συνταγματάρχου π.δ.

Λευτέρης Σπυρόπουλος

Κανείς όμως δεν έκδηλώνεται εκάθι-
δα μέ τον Ήρακλή και τον Κώστα και
παρακολουθήσαμε την εξέλιξιν. Ήδη τά
χωριά μας ήταν στά χέρια του έχθρου κι
αυτό μᾶς ἔκανε νά χωριστοῦμε ἀπό τούς
ἄλλους και νά σκεφθοῦμε τίς ἀδελφές
μας, τά ἀνεψίδια μας, τά σπίτια μας τούς
δικούς μας και νά γεμίσουν τά μάτια μας
ἄθελα δάκρυα. Ὁ ἕνας ἔκανε κουράγιο
τοῦ ἄλλου. Χίλια δύο ἐρωτήματα ήταν
ζωγραφισμένα στά μάτια. Θά τούς ξανα-
δοῦμε ἄραγε; Είναι ὅλοι στήν ζωή;

Αὐτοί, ὁ Ήρακλῆς κι ὁ Κώστας τό
χωριό τους τό ἔβλεπαν πολύ καλά. Ἐγώ
μόνον στό μισό Μπόζοβο πάνω ἀπό τήν
Πωγωνιανή ἔβλεπα. Γι' αὐτό ἄρχισαν νά
μᾶς συνδέουν κοινά αἰσθήματα και νά
κάνουν τόν σύνδεσμό μας πιό στενόν ἀπ'
τούς ἄλλους. Εἰς τάς 11 π.μ. ἔρχεται
ἕνας νέος ἀνθ/γος στό λόχο, ἔφεδρος, ὁ
κ. Κατσικῆς. Ἀναλαμβάνει στήν 13ην
Διμοιρίαν ὡς ἀνθ/γός αὐτός, και ἐγώ ὡς
βοηθός του. Ἡ βροχή ἐξακολουθεῖ. Ὡς
συσσίτιον ἤρχισε πλέον τό ψωμο-τύρι.

Διαταγή τοῦ τάγματος τό βράδυ νά
καταλάβωμε, τά χαρακώματα διότι ἤδη
ἐπλησίαζαν οἱ ἐχθροί. Πρός τά Δολιανὰ -
Μαυροβούνι.

Ἀφίνομεν μόνον στά χαρακώματα ἐν
ἐπιφυλακῇ τᾶς ἡμιομάδας τῶν ὀπλοπολυ-
βολιτῶν, τήν δέ ἄλλη ἡμέρα πολύ πρωί,
νύκτα σχεδόν νά πᾶνε οἱ ὑπόλοιπες. Τό
πυκνό σκοτάδι ἤδη καλύπτει τήν τρίτην
ἐμπόλεμον νύκτα. Τήν ἡσυχίαν ὁμως
διακόπτει ὁ συνεχῆς θόρυβος τῶν αὐτοκ-
νήτων και μοτοσυκλετῶν τῶν ἐχθρῶν
μας, φθάνουν πάνοπλοι ἀπέναντι τῶν
Δολιανῶν και στήν Καλλιθέα.

Οἱ καρδιές μας σφιγγονται ἀπό ἀγ-
γνία. Τί θά ξημερώσῃ;

Τέλος ἀφοῦ κουρασθήκαμε ἀπό τήν
παρακολούθησιν αὐτή πήγαμε νά κοιμη-
θοῦμε κάπως κουρασμένοι, ἀπό ἀγγνία
μᾶλλον.

31- 8/βρίου

Ἀπό πολύ πρωί καταλαμβάνουν ὅλα
τά τμήματά μας τά χαρακώματα.

Διάταξις τοῦ Συντάγματος Συνταγμα-
τάρχῆς ὁ κ. Ρήγας. Τό 2ον Τάγμα κατα-
λαμβάνει τήν Ἀσόνιτσα (πρό τῶν Κάτω
Σουδενῶν). Τό 3ο Τάγμα στήν Γκραμπάλα
συνέχεια τῆς Ἀσονίτσης. Ὁ λόχος μου
καταλαμβάνει τήν Ψηλοράχη τῆς Γκραμ-
πάλας, ὁ 10ος τήν ὑψηλότερη κορυφή και
ὁ 11ος ἐφεδρεία τοῦ Τάγματος 2 χιλ.
περίπου πίσω. Καί τό 1ον Τάγμα ἐφεδρεία
τοῦ Συντάγματος εἰς τό Τσερβάρι.

Ἡσυχία ἐπικρατεῖ παντοῦ.

Κατά τās 10 π.μ. ἤρχισαν νά περιπολοῦν ἐχθρικά ἀεροπλάνα, τὸ ὄλον 9-Περιμέναμε μέ ἀγωνία τὰ καταστρεπτικά προϊόντα τους. Ἀντί αὐτῶν ὁμως βλέπομε νά πετοῦν προκηρύξεις.

Ἐπεσε μία πλησίον τῆς διμοιρίας, ἔστειλα καί τὴν ἐπῆρα.

Ἦταν γραμμένη δῆθεν ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας, οἵτινες μᾶς ἔλεγαν νά προσχωρήσωμεν πρὸς τὸν Ἰταλικὸν φασισμόν καί νά πετάξωμεν τὰ ὄπλα διότι θά ἦταν ματαίαιά κάθε ἀντίστασις μας, ἐν ᾧ αὐτοὶ περνοῦν θαυμάσια ὑπὸ τὸ Ἰταλικὸν καθεστῶς. Ἡ προκήρυξις τους αὐτῆ καμμία ἀπήχησιν δέν εὔρεν, μᾶλλον τὸ μῖσος μας ἐμεγάλωσε.

Ἐτσι περάσαμε ὅλη τὴν ἡμέρα μέσα στὰ χαρακώματα σκυμένοι τελείως, διότι τόσο χαμηλά, ὅπου ἦταν, δέν ἐπέτρεπαν οὔτε ὀκλαδὸν νά καθίσωμε.

Εἰς τās 10 μ.μ. μία μοτοσυκλέτα ἐχθρική πλησιάζει πρὸς τὴν γέφυραν Καλπακίου. Τὴν στιγμὴν ἐκείνη ἐκδηλώνεται ἓνας θαυμάσιος φραγμὸς ἀπὸ πολ/λα καί ὄπλ/λα, ἐφοβήθησαν ἀπὸ νυκτερινὴν ἐπίθεσιν. Μόνον τὸ 3ον Τάγμα ἔμεινε ἀμέτοχον. Ἐπειτα ἀπ' ὀλίγον ἐπικρατεῖ ἀπόλυτος ἡσυχία καί μόνον αὐτοκίνητα ἠκούοντο.

1η Νοεμβρίου

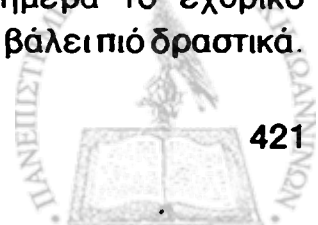
Ἀπὸ πολὺ πρῶι πηγαίνομε καί οἱ λοιποὶ εἰς τὸ χαρακώμα. Μόλις ἄρχισε ὁ ἥλιος ν' ἀνατέλλῃ ἔκαμε τὴν ἐναρξίν του καί τὸ ἐχθρικό πυροβολικό.

Ἦταν μόνον ὀρειβατικό. Τὸ βαρὺ δέν εἶχε ἔλθει ἀκόμη. Ἦταν φοβερό τὸ θέαμα. Εἶχαμε καλυφθεῖ τελείως μέσα σέ καπνοῦς. Ἀρχίσαμε ὅλοι νά κάνωμε τὸν σταυρὸν μας γιατί μόνον ὁ Θεὸς θά μᾶς ἔσωζε ἀπ' τὸν φοβερόν αὐτὸν φραγμὸν τοῦ σιδήρου. Εὐτυχῶς μόνον ἓναν ἐλαφρῶς τραυματισμένον ἀπὸ πέτρες εἶχα.

Μόλις ἄρχισε νά νυκτῶνῃ ἔπαυσε καί τὸ πυροβολικό. Ἐπιτέλους ἄρχισαμε νά ἀναπνέουμε, καί νά κάνουμε τὸ σταυρὸ μας γιατί εἶχαμε σωθεῖ. Τὴν νύκτα αὐτῆ ἔμειναν ὅλοι οἱ στρατιῶτες μέσα στὰ χαρακώματα. Πῆγα καί βρῆκα τὸν Κώστα καί Ἡρακλῆ καί φιληθήκαμε γιατί εἶχαμε σωθεῖ τουλάχιστον αὐτὴν τὴν ἡμέρα. Πῆγαμε νά κοιμηθοῦμε στὴν σκηνὴν μας Ἐνας σύνδεσμος ὁμως κατὰ τὰ μεσάνυκτα μᾶς ξύπνησε. Οἱ Ἰταλοὶ ἀνέβηκαν στὴν κορυφὴ τῆς Γκραμπάλας, ὅπου ἦταν ὁ 10ος λόχος. Φοβερόν. Τὸ παιχνιδι μᾶς φάνηκε ὅτι τὸ χάσαμε ἀπὸ τὴν πρῶτῃ ἡμέρα. Ἐνας βλάχος (ὁ Κιούσης ἂν δέν ἀπατῶμαι) εἶχε ἀνεβάσει μιά διμοιρία Ἀλβανῶν ἀπὸ ἓνα μονοπάτι. Σημειώσατε ὅτι ἡ Γκραμπάλα ἔχει τόση μεγάλη ἔκταση, ὥστε δέν ἦταν δυνατόν νά καλυφθεῖ ἀπὸ δύο λόχους. Μιά μέρα δέν φθάνει γιὰ νά τὴν περιπατήσῃ κανεὶς. Ὁ 10ος Λόχος φοβηθεὶς διαλύεται. Εἶναι ἀλήθεια πῶς δέν εἶχε ὑλικὸ καλὸ. Εὐτυχῶς ὅπου οἱ Ἰταλοὶ δέν ἦσαν πολλοί. Τὴν ἴδια νύκτα ἔρχεται ὁ τρίτος Λόχος καί 2 διμοιρίες τοῦ 7ου καί πολὺ πρῶι ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὅπου τὸν εἶχαν κυκλώσει ὅλην τὴν νύκτα. Ἡ ἐπίθεσις ἐπέτυχε. Ἄλλοι συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι καί ἄλλοι ἐφονεύθησαν. Ἀπώλειαι ἰδικαί μας μόνον ἀνθ/γὸς Χατζόπουλος νεκρὸς καί δύο τραυματαῖαι. Εἰς τὴν ἐπιτυχία αὐτῆ πολὺ συνετέλεσε ἡ ψυχραιμία τοῦ Ταγματάρχῃ Πανταζῆ.

2α Νοεμβρίου

Ἀπεφασίσαμε ν' ἀφίνουμε ἓναν παρατηρητὴ ἀπὸ κάθε ὀμάδα εἰς τὸ χαρακώμα καί τοὺς λοιποὺς νά τοὺς ἀποσύρωμε κάπου ἐκεῖ πλησίον σέ ἀπυρόβλητο μέρος γιὰ νά ἀποφύγωμε τουλάχιστον τίς πολλὰς ἀπώλειες. Σήμερα τὸ ἐχθρικό πυροβολικό ἤρχισε νά βάλει πιὸ δραστικά.

Μάλιστα μιά ή δυό πυροβολαρχίες από τό Δέμα μᾶς πλαγιέβαλον καί μᾶς είχαν τaráξει τελείως. Είχε ρυθμόν πολ/λου μᾶλλον. Ἡ ταχυβολία τοῦ Ἰταλικοῦ Πυροβολικοῦ δέν περιγράφεται καί οὔτε μπορεῖ νά τήν φαντασθῆ κανεῖς. Καθ' ὄλην τήν ἡμέραν έβαλόμεθα. Οὔδ' ἐπί στιγμῆν ἡσυχάσαμε. Εἶχαμε γίνεϊ κάτω-χροϊ τελείως. Ἐγώ ἤμουν ἀναγκασμένος έρποντας νά γυρίζω τίς ὁμάδες τῆς διμοιρίας γιά νά μή διασκορπιστοῦν οἱ ἄνδρες, διότι ὁ Κ... εἶχε βρῆ ἓνα πολυβολεῖο κάτω ἀπό τήν διμοιρία καί ἔμενε ὄλην τήν ἡμέραν κρυμμένος ἐκεῖ. Τήν ἡμέρα αὐτή εἶχα τό πρῶτο θῦμα ἀπό τό πυροβολικό. Ἐνα παιδί νεόπανδρο. Λυπήθηκα πολύ. Ὁ Λόχος καμμιά ἄλλη ἀπώλεια δέν εἶχε.

Μόλις νύκτωσε διατάσσομαι ἀπό τόν Ταγματάρχη νά πάρω δέκα ἄνδρες καί νά πάω ἐνέδρα εἰς τήν βρύσιν τῆς Ἀρίστης.

Πρῶτη φορά ἀναλάμβανα τέτοια ἐπικίνδυνη ἀποστολή καί δύσκολη. Δέν ἐδίστασα καθόλου. Ἐπῆγα σέ μιά ὑποχρεωτική διάβασι. Ἐτακτοποίησα τοὺς ἄνδρες καί ἔμεινα ἕως τὰς 4 τό πρῶτῃ. Το κρῦο καί ὑγρασία μᾶς ἐτάραξε πολύ, ἀναγκάστηκα νά φύγω.

3η Νοεμβρίου

Παραμείναμε εἰς τὰς χθεσινὰς μας θέσεις. Τό ἐχθρικό πυροβολικό ἤρχισε πάλι μέ τόν ἴδιο ρυθμόν του. Νομιζαμε πῶς δέν θά γλύτωνε κανεῖς αὐτήν τήν φορά.

Οἱ ὀβίδες πολύ μᾶς πλησίασαν. Γιά μιά στιγμῆ εἶχα καλυφθεῖ τελείως ἀπό πέτρες καί χῶματα. Οἱ ἄνδρες νόμισαν πῶς σκοτώθηκα καί ἄρχισαν νά μοῦ φωνάζουν. Ὁ θεός μ' ἐβοήθησε κι αὐτή τήν φορά.

Μ' ἐπιασε κάποια ἀπογοήτευσι. Κανεῖς εἶπα δέν θά γλύτωνε ἀπ' αὐτήν τήν κόλασι. Δέν βλέπαμε πότε νά νυκτώσῃ γιά

νά ἡσυχάσωμε ἀπ' αὐτό τό φοβερό κακό.

Μόλις συνήντησα τό βράδυ καί τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς φιληθήκαμε ἄθελα γιὰτί κι αὐτοῖ τόν ἴδιον κίνδυνο δοκίμασαν. Χωριστήκαμε γιά νά πᾶμε νά κοιμηθοῦμε τήν φορά αὐτή ὄλοι στό χαρακῶμα, φοβηθήκαμε ἀπό καμμιά νυκτερινή ἐπίθεσι, φιληθήκαμε γιὰτί δέν ξέραμε ἐάν θά βλεπόμαστε τό ἄλλο βράδυ.

4 Νοεμβρίου

Τό ἐχθρικό πυροβολικό ἀρχίζει τό ἴδιο του μάθημα. Μᾶς ἔκαμεν ἐντύπωσι γιὰτί δέν ἐξεδηλώσαν καμμιά ἐπίθεσι ἔπειτα ἀπό τόσο πυροβολικό ἡμερῶν. Σήμερα ὁμως ἀφήσαμε καί τοὺς σκοπευτὰς εἰς τό χαρακῶμα.

Ἡ ἐχθρική ἀεροπορία κάμνει πάλι τήν ἐμφάνισή της, ἐπισημαίνει τό πυροβολικόν μας καί τό βομβαρδίζει ἀνεπιτυχῶς. Τό πυροβολικό μας ἔκαμε πραγματικά θαύματα αὐτές τίς ἡμέρες. Δέν ἄφισε τόν ἐχθρόν νά συγκεντρωθῆ διά νά ἐκδηλώσῃ ἐπίθεσι. Τοὺς εἶχε ἀπογοητεύσει κυριολεκτικά. Ἄρχισαν τώρα κάπου-κάπου ὁμάδες μέ ὄπλ/λα νά προχωροῦν πρὸς τοὺς πρόποδες. Ἐνόμισαν ἔπειτα ἀπό τόσο πυροβολικό δέν θά ἦταν κανένας. Τά ὄπλ/λα καί πολ/λα μας ἔδρασαν αὐτήν τήν φορά. Καθελώθησαν τελείως. Τό ἀπόγευμα διαδίδεται ὅτι οἱ Ἰταλοὶ κατέλαβον τήν Γκραμπάλα. Διατάσσομαι ἀπ' τόν ἀνθ/γόν Κ... νά πάρω μιά ὁμάδα καί νά πάω εἰς ἐνίσχυσιν τῆς Γκραμπάλας!!! Αὐτός δέ μαζί μέ τὰς ἄλλας δύο ὁμάδας φεύγει μέ κατεῦθυνσιν πρὸς τό Σουδενά «ἐπειδῆ -εἶπε- εἰς τοὺς στρατιώτας- ἡ Γκραμπάλα ἔπεσε καί τό Καλπάκι διεσπάσθη δέν εἶναι δυνατόν νά παραμείνωμε». Ἐτσι ἄφησε τό μέτωπον τελείως κενόν. Εὐτυχῶς ὅπου τήν φορά αὐτή δέν ἐξεδηλώθη καμμιά ἐπίθεσις

(Συνέχεια στή σελίδα 447)

ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΑΛΗ
Ἐπιτίμου Γ. Ἐπιθεωρ. Μ.Ε.

(Συνέχειά ἀπό τό προηγούμενο)

Κοντά τό μεσημέρι ξεκινήσαμε, γιά τό Ἐλεύθερο καί Παλιοσέλι. Βρήκαμε τό χωριό ἀνάστατο ἀπό διάφορες φήμες πού κυκλοφοροῦσαν. Τό βράδυ, ἐκεῖ πού πέραμαμε τό συσσίτιο στό χαγιάτι τοῦ "Αἱ Δημήτρη μᾶς ξάφνιασε μιά διαταγή πού μιλοῦσε πώς 60 στρατιῶτες ἀπό τό λόχο μας, ἔπρεπε νά φυλάξουν μέ τό λοχαγό μας κάποιο πέρασμα τοῦ Σμόλικα γιατί οἱ Ἰταλοί μποροῦσαν νά ἔρθουν καί ἀπό ἐκεῖ.

Μερικοί πυροβολισμοί πού ἀκούστηκαν σέ λίγο ἔφεραν κάποια ἀναστάτωση καί ὅλοι βιαστικοί ξεσηκωθήκαμε χωρίς καλά καλά νά φᾶμε καί κατηφορίζαμε πρὸς τό Βρυσοχώρι. Εἶχε νυχτώσει γιά καλά κι ἡ βροχή ἄρχισε νά μᾶς ἀκολουθεῖ ἐπίμονα χωρίς διακοπή μαζί μέ τό σκοτάδι, πού τά ἐλάχιστα φαναράκια τῶν λόχων στέκονταν ἀδύναμα νά φωτίσουν τό στενό μονοπάτι πού κατηφορίζαμε. Ἔτσι ὅλο αὐτό τό πλῆθος πορεύονταν ψαχουλεύοντας στό σκοτάδι γιά νά βρεῖ τό δρόμο, ἐνῶ ἀτέλειωτα κοπάδια ἀπό πρόβατα ἔκλειναν τό δρόμο καί ἦταν ἀδύνατο νά προχωρήσεις οὔτε ἓνα βῆμα καθώς στριμώχνονταν τό ἓνα δίπλα στ' ἄλλο καί σχημάτιζαν ἓνα ζωντανό ἀμετακίνητο

τεῖχος. Ποτέ δέ μποροῦσα νά φανταστῶ πὼς αὐτά τά ἡμερα καί ἀγαθά ζωντανά ἦταν δυνατό νά μᾶς καθηλώσουν ὦρες μεσοστρατίς.

Κάποια στιγμή καθώς βαδίζαμε ἀκούσαμε νᾶρχεται ἀπό πέρα ἓνα βουητό ἀπό τό ποτάμι, πού μέσα στά ἄγρια σκοτάδια γινόταν φοβερό καί ἀπειλοῦσε νά μᾶς καταπιεῖ. Ὅσο πλησιάζαμε τό βουητό ὄλο καί δυνάμωνε περισσότερο καί ἡ λάσπη ἦταν ἀφόρητη καθώς τόσες ὀπλές ἀπό τά μεταγωγικά καί τό πέρασμα τῶν κοπαδιῶν τήν εἶχε ζυμώσει. Ἀκολουθώντας ἀσυναίσθητα τά ζῶα κρατημένοι ἀπ' αὐτά ἀρχίσαμε ἓνας ἓνας νά περνᾶμε τήν ξύλινη γέφυρα τοῦ ποταμοῦ πού τό ἀδηφάγο στόμα του караδοκοῦσε κάτω ἀπό τά πόδια μας. Τό πέρασμα μέσα στήν ἄγρια νύχτα μέ τό βουητό τοῦ ποταμοῦ σοῦδινε τήν ἐντύπωση πὼς διαρκοῦσε ὦρες ὀλόκληρες καί περίμενες ἀπό στιγμή σέ στιγμή τά μανιασμένα στόματα τοῦ Ἄωου νά σέ καταπιοῦν.

Σάν περάσαμε τό ποτάμι βρεθήκαμε καί πάλι ἀνάμεσα σέ ἀμέτρητα κοπάδια πού εἶχαν καταλαγιάσει στίς ὄχτες τοῦ ποταμοῦ. Ἦταν περαμένα μεσάνυχτα. Ἐδῶ ἀνάμεσα στά πρόβατα ἔπρεπε νά βρεῖ καθένας μας μιά

θεσούλα γιά νά πλαγιάσει. Μέ μιά κουβέρτα ἔγειρα πλάϊ σέ μιά τούφα. Ὁ ὕπνος δέν ἄργησε νά βαραίνει τά βλέφαρά μου, κι ἓνα γλυκό κάρωμα ἀπλώθηκε σ' ὄλο τό μουςκεμένο μου κορμί, ὅταν δίπλα μου ἔνωσα μιά ζεστή πνοή ν' ἀνασαίνει κοντά στό πρόσωπό μου. Ἦταν μιά ἀνάσα κάποιας ζωντανῆς παρουσίας, πού ἦρθε θεόσταλτη ν' ἀπαλύνει τήν κούραση καί νά γλυκάνει τόν ὕπνο μου. Ἦταν ἓνα πρόβατο πού ἦρθε νά καρασταθεῖ κοντά μου στήν ἄγρια νύχτα καί νά ζεστάνει τόν ὕπνο μου. Τό ἔνωθα μέσα στόν ὕπνο μου ν' ἀκουμπάει τή μουτσούνα του στό πρόσωπό μου καί νά μασουλάει πότε - πότε σά νᾶθελε νά πεῖ μ' αὐτό πώς μέ παρέστεκε ὅλη τή νύχτα.

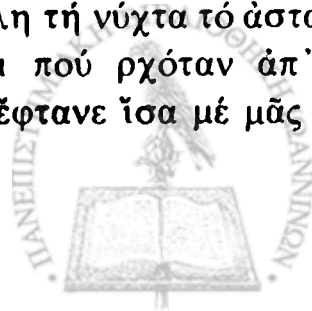
Ἐνα φουρτούλισμα κάποιου πουλιοῦ πού διάβηκε ἀπό πάνω μου, μ' ἔκανε νά ξυπνήσω. Ἄνοιξα τά βαριά βλέφαρά μου ἀναζητώντας νά δῶ τή νυχτερινή μου συντροφιά. Εἶχε χαθεῖ μέσα στή νύχτα καί μ' ἄφησε στό βαθύ μου ὕπνο ἀκολουθώντας τό κοπάδι του.

Κοντά τό μεσημέρι φτάσαμε στό Βρυσοχώρι. Μιά ὁμορφη παλιά ἐκκλησιά μᾶς δέχτηκε καί περάσαμε ἐκεῖ ὅλη τή μέρα, γιά νά καταυλιστοῦμε τήν ἐπόμενη λίγο πιο ἔξω ἀπό τό χωριό σ' ἓνα πανέμορφο δάσος ἀπό πεῦκα πλάϊ στήν ἐκκλησούλα τῆς Παναγιᾶς. Ἀπέναντί μας ὕψωνόταν περήφανος ὁ Σμόλικας καί στά ριζά του τό Παλιοσέλι καί πέρα οἱ Πάδες πού εἶχαν πέσει τώρα στά χέρια τῶν Ἰταλῶν. Ὁ δρόμος πού πέρναγε ἀπό τά χωριά αὐτά φαινόταν καθαρά πού

ἔζωνε τήν Πίνδο καί ἀνηφόριζε πρὸς τή Σαμαρίνα, Περιβόλι. Τό ποτάμι ἔστεκε ἐμπόδιο ἀνάμεσά μας.

Τό ἀπομεσήμερο δεχτήκαμε τίς πρῶτες ὀβίδες τοῦ ἐχτροῦ πού πέσαν δίπλα στήν ἐκκλησούλα χωρίς δυσάρεστο ἀποτέλεσμα. Πάντως ἦταν κι αὐτό μιά πρώτη ἐπαφή μιά κάποια ἐμπειρία. Δυό Μεραρχίες τοῦ ἐχτροῦ εἶχαν καταλάβει τή Σαμαρίνα καί κατέβαιναν πρὸς τοὺς Πάδες. Ὅλο τοῦτο τόν ἐχθρικό ὄγκο ἔπρεπε νά κρατήσῃ τό Τάγμα μας. Ἄν περνοῦσαν τό ποτάμι καί ἔπεφτε τό Βρυσοχώρι, ὁ δρόμος γιά τό Μέτσοβο καί τά Γιάννινα ἦταν πιά ἀνοιχτός.

Ὅλη τήν νύχτα τήν περάσαμε μέ ἀγωνία ἀπό τό φόβο πώς ὁ ἐχθρός θά μᾶς αἰφνιδίαζε κάποια στιγμή, καθώς οἱ διάφορες φῆμες τριγυρνοῦσαν ἀπό σκηνή σέ σκηνή καί δημιουργοῦσαν τίς πιο παράξενες φανταστικές ἐντυπώσεις. Ἐκεῖνο ὅμως πού μᾶς ἔκανε νά μένουμε ἄγρυπνοι ὅλη τή νύχτα ἦταν κάποια ἐπίμονη φωνή πού τήν ἀκούγαμε στό πρόχειρο τηλέφωνό μας πού ζητοῦσε νά μάθει ἂν εἶχε καταληφθεῖ κάποιο ὕψωμα Κουκουροῦτζο. Ἡ φωνή αὐτή δέν ἔπαψε ὡς ἄργά τά μεσάνυχτα νά ζητάει ἐναγώνια νά πληροφορηθεῖ. Ἀπό ποῦ ἔρχόταν κανένας μας δέν ἤξερε. Ὑποτυπώδης καθώς ἦταν ἡ τηλεφωνική μας σύνδεση, μπερδεύονταν οἱ γραμμές, καί ἄκουες τίς πιο ἀπίθανες κουβέντες, πολλές φορές ἄσχετες μέ τίς ἐπιχειρήσεις. Τήν ἀγρύπνια μας συντρόφευε ὅλη τή νύχτα τό ἀσταμάτητο κανονίδι πού ἔρχόταν ἀπ' τὸ Καλπάκι καί ἔφτανε ἴσα μέ μᾶς πού

μᾶς ἔδινε τὴν ἐντύπωση, πὼς ὅλο τὸ κακό γινόταν πίσω ἀπ' τὴν Γκαμήλα, πού τὴν βλέπαμε νὰ ὑψώνεται μπροστά μας πεφήφανη καὶ ὅλο φοβέρα.

Σάν ξημέρωσε, ὅλα γύρω μας εἶχαν γαληνέψει καὶ μιὰ παράξενη σιωπή εἶχε ἀπλωθεῖ ὁλοῦθε πού ἔδιωξε τὴν ἀγωνία καὶ τὸ φόβο πού μᾶς βασάνιζε ὅλη τὴ νύχτα. Μὰ δέν πέρασε πολλή ὥρα, ὅταν στό χωριό ἔφτασε ἓνα Τάγμα ἀπό νεοσύλλεκτους ἀπό τὰ Τρίκαλα μέ διοικητὴ τόν Μ. Φριζῆ καὶ ἐνώθηκε μέ τὸ δικό μας καὶ πῆρε τὸ ὄνομα «'Απόσπασμα 'Αώου».

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ χωριό γέμισε ἀπό ἵππικό καὶ μιὰ ἀσυνήθιστη κίνηση σοῦ ἔδινε τὴν ἐντύπωση πὼς κάτι σοβαρό ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσει πολὺ σύντομα. Κι ἀλήθεια τὸ ἀπόγευμα τὰ δυὸ ὀρειβατικά πυροβόλα μας ἄρχισαν νὰ βάζουν ἀκατάπαυστα στὴν ἐχθρική φάλαγγα πού κατέβαινε πρὸς τοὺς Πάδες. Τώρα βλέπαμε καθαρά πολυάριθμα τμήματα νὰ γεμίζουν τὸ χωριό καὶ μιὰ νοσοκομιακὴ σημαία νὰ κυματίζει ἐπάνω στὴν ἐκκλησία. Μέ τὰ πρῶτα βλήματα ὅλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος ἄρχισε νὰ σκορπίζεται, ὡς πού χάθηκε.

Δέν πέρασε πολλή ὥρα ὅταν μέ ἐκπληξῆ ἀγναντεύαμε μιὰ ἀτελεύτητη φάλαγγα ἵππικοῦ νὰ καλπάζει στό δρόμο, πού λίγο πρὶν, εἶχαν ἀφήσει οἱ 'Ιταλοὶ καθὼς ὑποχωροῦσαν. "Ὅπως μάθαμε ἀργότερα τὸ ἵππικό ἦταν ἡ Μεραρχία τοῦ στρατηγοῦ Στανωτᾶ. 'Ακολούθησε ἀργότερα μιὰ τηλεφωνικὴ διαταγὴ πρὸς τὸν ἀν/ρχη Φριζῆ, πού ἔπρεπε νὰ κινηθεῖ πρὸς Κόνιτσα.

'Ὁ ἀν/ρχης ἀκούστηκε νὰ λέει, πὼς ὁ 'Αῶος ἔχει πλημμυρίσει καὶ ἡ διάβαση χωρὶς τὴ γέφυρα, πού εἶχαμε κόψει στὴν ὑποχώρησή μας, ἦταν δύσκολη. 'Ἡ διαταγὴ ὅμως ἦταν ρητὴ καὶ Λακωνικὴ. «'Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ κ. ἀν/ρχης πρέπει νὰ μοῦ ἀναφέρει τὴν κατάληψη τῆς Κονίτσης».

'Ἦταν περασμένα μεσάνυχτα καὶ μιὰ ἀσυνήθιστη κίνηση ὡς τίς πρωῖνές ὥρες ἀναστάτωνε τὸ χωριό μέ τους πολλοὺς τραυματίες πού εἶχαν γεμίσει τὴν ἐκκλησιά περιμένοντας τὴ σειρά τους στό πρόχειρο χειρουργεῖο πού εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπό δυὸ γιαιτρούς, ἐνῶ ἓνα ἄλλο πλῆθος καρτεροῦσε ὑπομονετικά ἔξω στό προαύλιο.

Τὴν ἄλλη μέρα ξημερώνοντας πήραμε διαταγὴ νὰ κινηθοῦμε πρὸς τὴν Κόνιτσα, ἀκολουθώντας τὸν ἴδιο δρόμο πού πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες εἶχαμε περάσει ἀφήνοντας πίσω μας στό χωριό ἀρκετοὺς 'Ιταλοὺς αἰχμαλώτους. 'Ὁ δρόμος πρὸς τὴ Σιουσιτσα σοῦ ἔδινε τὴν ἐντύπωση διαλυμένης θλιβερῆς ἐμποροπανήγυρης πού κάποιον ξαφνικά μεγάλο κακό τὴν εἶχε βρεῖ. Πελώρια καλοθρεμένα μουλάρια κείτονταν καταμεσίς στό δρόμο μέ τους νεκρούς, ὅσους τὸ εἰδικὸ τμήμα, ὕστερα ἀπὸ κάποια διαταγὴ δέν εἶχε θάψει. 'Ασύρματοι καὶ ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀπὸ ὄπλα καὶ κάθε ἄλλο εἶδος πολεμικοῦ ὑλικοῦ βρίσκονταν σκορπισμένο. Καλοπλεγμένα πουλόβερ πού χέρια στοργικά τὰ εἶχαν πλέξει γιὰ νὰ προφυλάξουν κάποιον ἀγαπημένο πρόσωπο ἀπὸ τὸ κρῦο μαζί μέ ἄπειρα πολυσέλιδα

γράμματα πού άβρά χέρια είχαν καλλιγραφήσει άφηναν όλη τή λαχτάρα τής καρδιάς τους στό άψυχο χρωματιστό χαρτί. "Όλα τοῦτα καί πολλά άλλα μικροπράγματα βρίσκονταν σκόρπια σ' όλο τό δρόμο καί μαρτυροῦσαν τόσο εϋγλωττα γιά τή συμφορά πού είχε πέσει σάν δίκαιη κατάρα στόν άλαζονικό στρατό.

"Υστερα από αρκετή πορεία αντίκρισαμε τά πρώτα σπίτια τής Κόνιτσας.

Άπό τά Πλατανάκια τώρα, άγναντεύαμε τή βασανισμένη πολιτεία ν' αναπνέει τόν ελεύθερο άέρα της. "Όλα γύρω μας ήταν ήρεμα καί γαληνεμένα καί τίποτε δέ θύμιζε τή φρίκη τοῦ πολέμου.

Μά νά, σέ λίγο, μιά παρατεταμένη

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Τό 2520 μ. τοῦ Γράμου μέ τον Ναό τοῦ Αγιοδημητρίου

(Άρχαιο Άναστ. Παπά)

Η ΔΟΞΑ ΚΑΙ Ο ... ΔΟΣΙΛΟΓΙΣΜΟΣ

Σελίδες από τό βιβλίο του Καθηγητού ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ
«Τό χρυσό Ίωβηλαϊο» 1984

*Αινέσωμεν δή άνδρας ένδόξους
καί τό σώμα αύτάν έν ειρήνη έτάφη
καί τό όνομα αύτάν ζη εις γενεάς*

Πολύ δύσκολο τό κεφάλαιο αυτό, γιατί δέν ξέρω από ποῦ νά άρχίσω καί ποῦ νά τελειώσω, αλλά καί γιατί είναι πολλά αυτά, ποῦ θά πρέπει νά γράψω. "Όμως είμαι βέβαιος, πώς θά μοῦ τό συγχωρήσουν οί όδοντίατροι άναγνώστες μου, μιά καί γι' αυτούς γράφτηκαν οί άναμνήσεις μου αυτές. Είναι τόσο συγκλονιστικά τά άφορώντα στό κεφάλαιο αυτό ώστε νά μήν υπάρχει Έλλην ποῦ δέ θάθελε νά ξαναζηήσει τίς ώρες εκείνες. Πρόκειται για

πικρές άλήθειες καί έργα πρós ... μή μίμησιν, αλλά καί έργα για τά όποια οί έπερχόμενες γενιές τών Έλλήνων θά νοιώσουν πολύ υπερήφανες.

Υπάρχει λοιπόν μιά σκιά, μιά φοβερή σκιά πού βαρύνει τήν έποποιία του '40. Ή σκιά τών «δοσιλόγων». Ή ρετινιά πού έρριξαν καί μέ πολύ μεγάλη έπιμέλεια έκαλλιέργησαν οί πραγματικοί δοσίλογοι τής περιόδου εκείνης, πού δέν ήσαν άλλοι από τούς ήττοπαθείς, πού έζησαν τόν πόλεμον εκείνο στά καταφύγια τής «Μεγάλης Βρετανίας». Του ξενοδοχείου, όπου ήταν έγκατεστημένο τό Γενικό Στρατηγεϊο, πεντακόσια χιλιόμετρα μακριά από τό Μέτωπο! Είναι ό λόχος αυτός για τόν όποιο ό μακαρίτης Κώστας Δαβάκης σέ μιά ώρα άγανακτήσεως τούς χαρακτήρισε ως τούς «άκούοντας τήν μάχην»! Καί, δέν είχε άδικο δυστυχώς!

Γράφει ό Στρατηγός Τσακαλώτος στό έκ δύο χιλιάδων σελίδων περισπούδαστο έργο του μέ τίτλο «Σαράντα χρόνια στρατιώτης τής Έλλάδας» (σελ. 235) στό κεφάλαιο «Σφάλματα» για τούς διοικούντας από τή Μ. Βρεταννία:

«...Μά όλοι τους, όλοι τους άνεξαιρέτως, έχαρακτηρίζοντο από τήν ίδια έλλειψη καί τό ίδιο έλάττωμα, ότι δέν είχαν διοικήσει μάχιμον Μονάδα, έννοώ ότι ούδέποτε έπολέμησαν πλήν του Δόβα κατ' έλάχιστον χρονικόν διάστημα (έλλειψις βασική)...»

Ήταν, λοιπόν «δοσίλογοι» οί πολέμαρχοι πού τήν τελευταία στιγμή άποφάσισαν νά ξηλώσουν τίς έπωμίδες τους, για

νά σώσουν από την αίχμαλωσία και τον έξευτελισμό τις τριακόσιες πενήντα χιλιάδες γενναίων πολεμιστών τους; Αυτών που δέν δίστασαν νά ξεγράψουν τή ζωή τους γιά νά πραγματοποιήσουν αυτό που έκθαμβη ή άνθρωπότητα όνόμασε Έλληνικό Θαύμα; Δοσίλογοι αυτοί, που άντέστρεψαν τό ροή τής Παγκόσμιας Ίστορίας μέ τόσους σκληρούς άγώνες, τις τραγικές συνθήκες ζωής και τούς ποταμούς αίμάτων μέ τά όποια πότισαν τά Βορειο-ηπειρωτικά βουνά;

Ένας από τούς ... «δοσίλογους» αυτούς ήταν και ό Χαράλαμπος Κατσιμήτρος που ένεσάρκωνε τό,

«Τεθνάναι γάρ καλόν ένί
προμαχοῦσι πεσόντ' άνδρα άγαθόν
περί η πατρίδι μαρνάμενον»
(Τурταίος)

Τέτοιο υπέροχο άτομο υπήρξε τό χωριατόπουλο από τό Κλειστό τής Εύρυτανίας που, έθελοντής από τά δεκαοκτώ του χρόνια, υπηρέτησε τήν Πατρίδα επί έπτά χρόνια στους κατώτερους βαθμούς (δεκανέας, λοχίας, έπιλοχίας - τσολιάς πάντοτε) γιά νά άναδειχθει σέ πολέμαρχο κλάσεως τήν ώρα που τό Έθνος τόν χρειάστηκε.

Θά καταχωρίσω έδω ένα χαρακτηριστικό τών επιδόσεων του στή διάρκεια τής σταδιοδρομίας του, άντί άλλης περιγραφής τής τόσο σεμνής αυτής προσωπικότητας.

Γράφει ή «Έπίσημη Ίστορία Στρατού» άναφερομένη στή γενική επίθεση του Κεμάλ στις 13 Αύγουστου 1922 (Τόμ. Ζ', 1962, Σέλ. 83).

«... Έναντίον του Χασάν - Μπέλ (Τσεκίλ - Τεπέ) υπερασπιζομένου υπό 2 Έλλ. ταγμάτων έπετίθετο ή 57η (Τουρκική) Μεραρχία μέ προσωπικήν έντολήν του Αρχιστρατήγου όπως καταλάθη τούτο

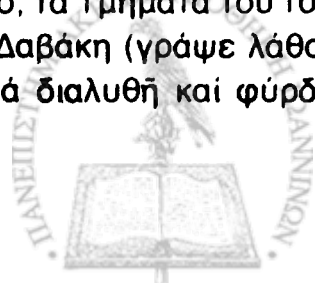
αύθημερό. Οί Τουρκοί, άνέμενον έκ τής καταλήψεως ταύτης έν συνδυασμῶ πρός τήν είσβολήν του V Τουρκικού Σώματος Στρατού (Ίππικού) διά του κενου Τσαί - Χισάρ εύρισκομένου είς τό πλευρόν του Χασάν - Μπέλ, τήν διάρρηξιν του Έλληνικού Μετώπου και τήν κατάρρευσιν τής άμύνης του. Η έλληνική όμως άμυνα (Δ/της Ταγ/χης Κατσιμήτρος Χ.) επέτυχε νά διατηρήση τό Χασάν - Μπέλ παρά τας σφοδράς επιθέσεις τής Τουρκικής Μεραρχίας. Έπελθούσης δέ τής νυκτός χωρίς νά έπιτευχθ ή κατάληψις του, ό Δ/τής τής Τουρκικής Μεραρχίας περιήλθεν είς άπελπισίαν και ηύτοκτόνησε, θεωρών έαυτόν υπόλογον τής άποτυχίας του Τουρκικού Σχεδίου».

Ό έστί μεθερμηνευόμενον μέ δύο Τάγματα σταμάτησε όλόκληρη Τουρκική Μεραρχία. Τέτοια λοιπόν ήταν τά «φόντα» του, όταν στις 31 Οκτωβρίου του '40. Τό Γενικό Στρατηγείο μέ τήν υπ' αριθμ. 13018 άπόρρητη, σά συνέχεια άλλεπαλήλων όμοίων Διαταγών και Όδηγιών διέτασσε:

«Η Μεραρχία νά μή άγκιστρωθ ή στό Καλπάκι, αλλά νά καλύψη τας πρός Μέτσοβον όδεύσεις ως κυρίαν προσάθειαν». Και υπομίμησκει «ότι δέν έπρεπε νά φθειρή τις δυνάμεις αυτής επί τής τοποθεσίας Έλαιας - Καλαμά», δηλαδή στό Καλπάκι.

Διαταγές του Γεν. Στρατηγείου που τις έγραψε στα παλιά του παπούτσια μά και σάν όργανωτής τής άμυνας (έμψυχο και άψυχο υλικό) είχε πλήρη συναισθησ εύθυνών και δυνατοτήτων. Γι' αυτό ή φοβερή άπάθειά του παρά τήν τραγικότητα τών στιγμών και νά οι δυσκολίες:

Τήν ίδια μέρα, στό δεξιό τής Μεραρχίας μας, στήν Πίνδο, τά Τμήματα του τόσο ήρωοποιηθέντος Δαβάκη (γράψε λάθος είχαν κυριολεκτικά διαλυθ ή και φύρδην

μίγδην εἶχαν μαζευτῆ στό Ἐπταχώρι. Ἄλλο τό τί ἔγινε τήν ἐπομένη μετά τόν τραυματισμό του καί τήν ἀνάληψη τῆς Διοικήσεως ἀπό τό Μπάρμπα - Γιάννη τόν Καραβία πού διηύθυνε τή σωτήρια ἀντεπίθεση καί τήν μεθεπομένη μέ τό στρατηγό Βραχνό καί τό Δημάρατο μέ τή Μεραρχία Ἴππικοῦ πού ἔσπευσαν σέ ἐπικουρία.

Τήν ἴδια μέρα, στό ἀριστερό μας, τά τμήματα τοῦ παραλιακοῦ τομέα εἶχαν καταστραφῆ καί μέ γενικό σύνθημα «στόν Ἄραχθο», σέ πιστή ἐκτέλεση τῆς διαταγῆς τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου, εἶχαν ἐγκαταλείψει Ἡγουμενίτσα καί Παραμυθιά καί ἐτρέποντο πρός Μαργαρίτι καί Πάργα, ἀφήνοντας τελειῶς ἀκάλυπτο τό δρόμο πρός τά Γιάννενα!*

Τίς τόσο δύσκολες αὐτές ὥρες γιά τό Στρατηγό καί πάνω ἀπό τίς τραγικές συνθήκες, πού βρισκόταν ἡ Μεραρχία του, πού μέ εἰκοσιδυό χιλιάδες ἄνδρες ἐκάλυπτε ἓνα μέτωπο ὀγδόντα χιλιομέτρων, ὁ «Δοσίλογος» Κατσιμητρος ξαναζωντανεύοντας τήν ἐποποιία τοῦ Χασάν-Μπέλ βρυχᾶται,

- Τιμιποτα (ὅπως συνήθιζε νά ἀντιδρᾶ). Ἐγώ θά τοὺς κρατήσω ἐδῶ, ὥσπου νά συμπληρωθῆ ἡ Ἐπιστράτευσι. Τότε ἂν θέλουν ἔρχονται καί μᾶς σώζουν, ἀλλιῶς ἐδῶ θά πεθάνουμε! Καί τήν ἴδια νύκτα κοινοποιεῖ σ' ὅλες τίς Μονάδες τή Διαταγή «ἀμύνης μέχρι ἐσχάτων» πού τελειώνει μέ τά ἐξῆς:

«Ἡ τιμή τῶν ἐλληνικῶν ὀπλων ἀπαιτεῖ ὅπως οἰονδήποτε Τμήμα, εἰς οἰανδήποτε κατάστασιν καί ἂν εὔρεθῆ δέον νά πολεμήσῃ μέχρι τοῦ τελευταίου ἀνδρός

* Συμμαθητής μου τῆς Ζωσιμαίας πού ὑπηρετοῦσε ἐκεῖ στίς Διαβιβάσεις καί διέθετε ἄλογο, ἐπεφορτίσθη νά μεταφέρῃ στά γόνατά του τό χιτώνιο τοῦ ἱππέως Στρατηγοῦ (συμμαθητοῦ, νομίζω τοῦ Ἀρχιστρατήγου) καί τή μία του μπόττα στό Καναλάκι τῆς Πάργας. Δέν μάθαμε τί ἀπέγινε ἡ ἄλλη μπόττα!

καί τοῦ τελευταίου φυσιγγίου καί νά θυσιαστῆ, ἀλλ' οὐδέποτε νά παραδοθῆ».

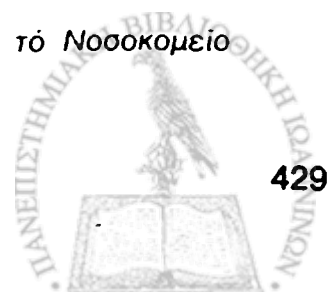
Οὐδέποτε νά παραδοθῆ!

Ἔτσι, «κατά τάς πρώτας ἀλεκτροφωνίας» τῆς ἐπομένης, ὅπως ἀκριβῶς, καί στή Βασιλίδα τῶν πόλεων στίς 29 Μαΐου τοῦ 1453, μέ τήν ἴδια ἀκριβῶς ψυχολογία τῶν ἀποφασισμένων νά σκοτωθοῦν μέχρι ἑνός, εἰκοσι καί δύο χιλιάδες «ὄργανα», βιολιά καί λαγοῦτα, βιόλες καί βιολοντσέλλα τρομπέττες, σάλπιγγες καί κόν-

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ὁμιλος ἰατρῶν ἔξω ἀπό τό Νοσοκομεῖο Ἰωαννίνων (1940)

τρα - μπάσσα, ταμπούρλα και ντέφια και τούμπανα, έπαιζαν μέ όλη τους τή δύναμη, αλλά και μέ τήν ψυχή στά δόντια, τόν Ήπειρωτικό Παιάνα, πιάνοντας όλα τά περάσματα και όλα τά καρτέρια! Σάν άλλοι «τριακόσιοι» του Λεωνίδα έπαιζαν τόν συγκλονιστικό και κάπως απέλπιδα παιάνα, πού θ' άκουγόταν, χωρίς νά τό περιμένουν, στά πέρατα τής Οίκουμένης. Στά πέρατα τής Οίκουμένης, πού ευλόγα έστεκε έμβρόντητη ύστερα από τις τόσες έπιτυχίες του Ήξονα!

Σωστό πανηγύρι, μέ κεραυνοβόλο άποτέλεσμα· ή ψυχολογία του ..«κοινή γνώμη αυτοπροαιρέτως άποθανούμεν και ου φεισόμεθα τής ζωής ήμών» πού κατείχε όλους μας, πλύν του Κατσιμήτρου και τών δύο-τριών άμέσων συνεργατών του, νά γίνη από τή μιά μέρα στην άλλη πεποίθηση πώς θά τους παίρναμε μέ τά «σκόπια»!

Τέτοιος «Μαέστρος» υπήρξε ο Χαράλαμπος Κατσιμήτρος και τέτοια ή όρχήστρα πού άθόρυβα αλλά και τόσο έπίμονα έξαπαιδευσε επί δεκαπέντε όλόκληρα χρόνια στην Ήπειρο!*

Γράφει ο Άντ/γος Πετροτσόπουλος, Δ/ντής του Γραφείου Έπιχειρήσεων τής VIII Μεραρχίας τότε, στό βιβλίο του «Μερικαί άγνωστοι σελίδες του Έπους τής Άλβανίας», σχετικά μέ τις διαταγές αυτές του Γενικού Στρατηγείου:

«...αί παράγραφοι α, β και γ, τών οδηγίων του Γεν. Στρατηγείου σαφώς καθορίζουσι ότι ή άποστολή τής Μεραρχίας μέχρι του κάτω ρου του Άράχθου ήτο Δ/γή συμπτύξεως και όχι άπόφασις διά τήν έπίτευξιν Νίκης. Ή Άνωτάτη Ήγεσία ήθελε νά ριψωμεν μερικούς πυροβο-

λισμούς διά τήν τιμήν τών όπλων μας, ως έδήλωσε αυτός ουτος ο Άρχιστράτηγος εις Διοικητήν Μεγάλης Μονάδος...».

Και γράφει πιά κάτω ο ίδιος:

“Όταν άργότερον διήρχοντο διά του Καλακίου αι II, III και IV Μεραρχίαι, έβλεπαν τά συντρίμματα τών άρμάτων, τούς όγκους τών κυριευθέντων πυρομαχικών, έβλεπαν τις θλιβερές κουστωδίες τών αιχμαλώτων, σκόρπια παντου ποδήλατα, τά όποια ειχον έγκαταλείψει οι Βερσαλλιέροι και τό ήθικόν των άνεπετεροϋτο και έπίστευον και αύται εις τήν Νίκην!...»
...Και έπίστευον και αύται εις τήν Νίκην!...

Αυτή ή τεράστια προσφορά του «δοσίλογου» Κατσιμήτρου, προς τό χειμαζόμενο Έθνος μας. Ή πεποίθησις επί τήν Νίκην, πού τήν έκανε πραγματικότητα, ρυμουλκώντας τό «Κέντρον» στα άποκεντρα τής Βορείου Ήπείρου για νά του μάθει πώς πολεμούν και πώς νικούν!...

Αυτό τό έγκλημά του, Έγκλημα (;) πού δέν του συνεχώρησε ποτέ ο «Άρχιστράτηγος τής Νίκης» γι' αυτό και τόν κατέτρεξε κατά τόν πιά έπίμονο, τόν πιά άνελέητο, τόν πιά άπάνθρωπο και τόν πιά έλειινό, τρόπο για νά έπαληθεύση άκόμη μιά φορά τό άπαγοητευτικό: «...Ουδέν έν τή Κοινωνία ύπάρχει φρικαλεώτερον θηρίον του κακοβούλου και μοχθηρού πεπαιδευμένου άνδρός, όταν κατ' άλλου καταφέρεται!...». Άλλά ή περισσότερη έπιμονή επί του θέματος αυτού θά μας έφερνε πολύ μακριά, όσοδηποτε και αν ή έπιμονή αυτή δέν ήταν παρά ένα καθήκον. Καθήκον για κάθε Έλληνα πού έζησε τήν τιμή νά βρεθη τις άλησμόνητες εκείνες μέρες δίπλα Του.

...Πολλαι αι θλιψεις

τών δικαίων και έκ πασών

αυτών ρύσεται Κύριος.

(Ψαλμοί Δαυιδ)

*Βλ. Άλ Σ Τσοουκανέλη: «Χαράλαμπος Κατσιμήτρος», Πρόμαχος τής Ήπείρου (Έκδ. Ήπειρωτ. Έταιρείας Άθηνών, Άθήναι 1978).

Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ο ΓΚΑΝΑΣ ἢ ΡΟΥΝΤΑΣ

Τοῦ ΕΥΡΙΠ. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΥ

Ὁ Παναγιώτης Γκανᾶς ἢ Ρούντας, ἦταν ἀπό τή Βίτσα. Ὁ Γκανᾶς εἶχε δύο ἐπαγγέλματα ἀπ' τά ὁποῖα λίγο - πολύ ζοῦσε αὐτός καί ἡ ἀρκετά μεγάλη οἰκογένειά του. Τά ἐπαγγέλματα αὐτά ἦταν τοῦ ὀργανοπαίκτη καί τοῦ σιδερά.

Καί τά δύο τά ἐπαγγέλματά του τά ὑποστήριζε μέ τό κεφάλι του ὁ Γκανᾶς, μὴν τοῦ ἔλεγεσ πῶς δέν παίζει καλό βιολί ἢ πῶς δέν ξέρει νά βάψει τό ἀτσάλι στήν ὥρα του. Παίνευε πολύ τή δουλειά του καί δέν δέχονταν τίποτε ἀπό κανένα, ὅτι κάποιος ἄλλος ἔκανε καλύτερα τή δουλειά αὐτή. Στό βιολί πάλι κανένας δέν τά κατάφερνε ὅπως αὐτός στά παλιά τραγούδια, στίς πατινάδες καί τίς γιανοβέφες. «Τόχ'ς χαμένο» ἔλεγε «μά τή Παναῖα π' θά σ' πάρ' οὐ Στούμπους τς' δώδεκα πατινάδες», «Α ὀρέ πήγισ κι εὔκιακισ πριόβουλου στοῦ σπασμένου τοῦ Νούσια. Τ' Νούσια οἱ πριόβουλ' βγάζουν κρύες φωτιές κι τα θ' κέλια τά κουλνάει μί σιάλ', κι ἔγώ τά βράζου στοῦ καμίν' μέ τ' Γκανοῦ».

Ἐμεῖς ἐδῶ στό Καπέσοβο τόν ξέραμε κι ἀπό τά δύο του τά ἐπαγγέλματα, τό ἕνα πού ἦταν ἀξεχώριστο κομμάτι ἀπό τήν ὀργανοπαιχτική κομπανία τοῦ Νίνου, τοῦ Μπεκάρη καί τοῦ Μανούση καί τό δεύτερο πού ἐρχόταν στό χωριό φθινόπωρο κι ἀνοιξη καί ἔπαιρνε τά δικέλια, τίς τσάπες καί τούς κασμάδες καί τά τσελίκωνε στό καμίνι του στή Βίτσα. Γιά τό χωριό μου τό Καπέσοβο ὁ Γκανᾶς ἦταν χωριανός, πού ταξίδευε γιά λίγο καιρό καί ἐρχόταν πάλι στό χωριό. Ἔτσι τόν εἶχα καταλάβει μικρός.

Στό χωριό ἐρχόταν καί χωρίς νά ἔχει δουλειά, πότε περνοῦσε ἀπό γάμους καί ἀπό πανηγύρια καί πότε ἐρχόταν μέ τά ντριβινίτσια (μικρά βαρελάκια - βουτσέλια) ξιμετόχ (εἰδικά) γιά κρασί. Τί νά πρωτοθυμηθῶ ἀπό τόν ἄνθρωπο αὐτό, ἔχω τόσα πολλά.

Θυμᾶμαι μιά φορά - Μάρτης μήνας ἦταν, ἤλθε στό χωριό μέ ἕνα χιονόνερο φοβερό. Καθόμαστε στό μαγειριό, ἀκούσαμε, ἀνοιξε ἡ ἐξώπορτα, περιμέναμε νά δοῦμε ποιός εἶναι μά δέν φαινόταν κανένας. Σέ λίγο ἄκουσα σάν κάτι νά μουρμούριζε κάποιος καί ἔκαμε πῶς ξερόβηχε, ἔτσι γιά νά ἀκούσουμε ὅτι κάποιος ἦταν, βγήκα ἐξω καί βλέπω ἕνα Γκανᾶ ἄσπρο ἀπ' τό χιόνι..

- Πῶς βρέθηκες ἐδῶ ὀρέ Παναγιώτη, τοῦ λέω, ἔλα μέσα.

- Μή γέλασι π' λές τοῦ πουρνό οὐ καιρός κι ξικὴν' σα, ἦταν ἥλιος, μου εἶπε.

- Ἔλα, ἔλα μέσα, τοῦ εἶπα, νά ζεσταθεῖς στή φωτιά.

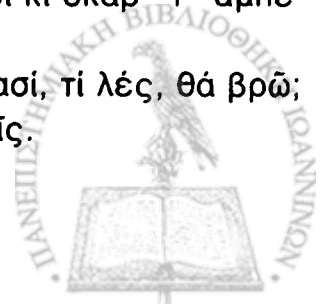
- Ἄμ' τώρα ἔρθα ὡς ἰδῶ, θά νᾶρθω, τί θά κάνω.

Μπήκε μέσα ἀφοῦ τίναξε τά χιόνια ἀπό πάνω του, ἄπλωσε τά χέρια του κατά τή φωτιά καί ἔπιασε τό φλυτζάνι μέ τόν καφέ, πού τόν εἶχε φκιάσει στό μεταξύ ἡ μάνα μου.

- Νά βρῶ λές, εἶπε τῆς μάνας μου, τίπουτα δ' κέλια στοῦ χουριό;

- Πῶς δέ θά βρεῖς, τοῦ εἶπε, οὐ κόσμος τώρα ἀρχινάει κι σκάβ' τ' ἀμπέλια.

- Καμιά στάλα κρασί, τί λές, θά βρῶ;
- Κι κρασί θά βρεῖς.

- Ἰού ἔχ'ς, ἄν ἔχ'ς βγαλμένου, βάλι μ' καμιά κούπα.

- Ἐχου, πώς δέν ἔχου, Κύρ Παναγιώτ'.

Καί σηκώθηκε ἡ μάνα μου καί τοῦ γέμισε ἓνα νεροπότηρο (κούπα) κρασί, τό ὁποῖο κατέβασε μονορούφι. Μετά σκούπισε μέ τή παλάμη του τό μουστάκι του κι εἶπε:

- Ἐ τοῦ βλουϊμένου, τώραγια πουῖμι ἀπ' τοῦ δρόμου σά στού κάρνου πήγι, μπάλαμου ἦταν.

Σέ λίγο ὁ καιρός καθάρισε καί βγήκε ἡλιος. Ἄφοῦ κατέβασε ἀκόμα μιά κούπα κρασί, σηκώθηκε καί ἔφερε γύρα τά σπίτια, ἔμασε πολλά δικέλια, κασμάδες, τσεκούρια, κλαδευτήρες, τσάπες. Ἦταν τόσα πολλά πού δέν μπόρεσε νά τά πάρει καί τ' ἄφησε στό σπίτι μας νᾶρθει ἄλλη μέρα νά τά πάρει. Ἐφυγε τό βράδυ σχεδόν ἀπ' τό χωριό μέ φτιαγμένο τό κεφάλι.

* * *

Ἄλλη φορά μολογοῦν, πώς ἦταν σέ ἓνα γάμο καί κάποιος κέρασε μιά λίρα στά ὄργανα. Ὄταν τελείωσε ὁ γάμος καί κάθησαν στό Ἄη Λιά στό Καπέσοβο νά μοιράσουν τά λεφτά, ἡ λίρα δέ βρέθηκε.

- Ποιός πήρε τί λίρα;

Κανέννας δέν μιλοῦσε. Σιγά σιγά ὁμως ἄρχισαν νά ὑποψιάζονται τόν Γκανᾶ καί ὁ Μπικάρης - ὁ ἀξέχαστος ἐκεῖνος λαουτιέρης - τοῦ εἶπε κατάμουτρα.

- Ἐσύ Γκανᾶ πήρες τή λίρα.

Ὁ Γκανᾶς διαμαρτυρήθηκε ὅτι δέν πήρε αὐτός τή λίρα καί τότε εἶπαν ὅλοι νά κάμει ὄρκο νά βάλει τό χέρι του στήν εἰκόνα τοῦ Ἄη Λιά. Ὁ Γκανᾶς δέχτηκε καί μπῆκαν στό παρεκκλησι νά κάμει τόν ὄρκο καί ἀφοῦ ἔβαλε τό χέρι του στήν εἰκόνα εἶπε:

- Ἄη Λιά μ', μά τή Παναϊά ἄν πήρα ἰγώ

τ' λίρα νά τς' βγάλ'ς τά μάτια, ἰτά δέ καί μή καλό νά μή δοῦν.

Δέν κατάλαβαν τό ὄρκο πού ἔκαμε ὁ Γκανᾶς καί συνέχισαν τόν δρόμο γιά τό χωριό. Ὅπως πήγαιναν ὁ νοῦς τους ἔβαζε διάφορα πράγματα σχετικά μέ τή λίρα, ὅπου σέ μιά στιγμή πάλι ὁ Μπικάρης εἶπε:

- Ὅρέ γιά σταθῆτε, τί ὄρκο ἔκανε ὁ Γκανᾶς;

Κι ὅταν καί οἱ ἄλλοι συνειδητοποίησαν τί ἀκριβῶς εἶπε ὁ Γκανᾶς, τόν ἀνάγκασαν περνώντας ἀπό τόν Ἄη Μηνᾶ τοῦ Κουκουλιού νά κάμει πάλι ὄρκο. Πάλι δέχτηκε ὁ Γκανᾶς καί μπαίνουν πάλι στό παρεκκλησι καί βάζει τό χέρι του στήν εἰκόνα τοῦ Ἄη Μηνᾶ καί λέει:

- Ἄ Μ'νᾶ μ', ἰσὺ καταλαβαίν'ς πουλλά, αὐτοί δέν καταλαβαίνουν κι νουμίζουν πώς ἰγώ τ'ς γιλῶ, ἄν δέν καταλαβαίνουν αὐτοί τί φταίω ἰγώ π' τ'ς γιλῶ, νά δώσ' οὐ Θεός νά παστριφτοῦν ἄμα δέν π'στεύουν πώς τ'ς γιλῶ.

Πάλι ἀνακατεμένα ἔκανε τόν ὄρκο εἶπε ὁ Μπικάρης καί ὅπως περπατοῦσαν ἔλεγαν τόν ὄρκο πού ἔκαμε ὁ Γκανᾶς κι ἀφοῦ κατάλαβαν πώς ὁ Γκανᾶς δέν εἶπε πάλι τίποτε τόν ἀνάγκασαν πάλι νά κάμει ἄλλο ὄρκο στόν Ἄη Νικόλα κι αὐτός τοὺς εἶπε:

- Ἄ ὄρέ, μά τή Παναϊά θά τῶχιτι χαμένου χαλασιά σας, π' θά μι' βάλιτι νά παλαμίσω τ'ν εἰκόνα τ' Ἄη Ν'κόλα ποῦνι δῶθι ἀπ' τοῦ πουτάμ', δέ σκιάζισι μή σᾶς κουνταρέψ'.

Τέλος αὐτῆ τῆ φορά τόν ἀνάγκασαν νά μπεῖ στό παρεκκλησι νά κάμει ὄρκο καί ἀφοῦ δέν μπόρεσε νά κάμει ἀλλιῶς εἶπε:

- Ἄη Ν'κόλα μ' ἄν λέου ψέματα π' τ'ς γιλῶ νά τ'ς βγάλ'ς τά μάτια κι νά μή φτάκουν νά πάνουν στού σπίτι τ'ς Παναϊά μ'.

Ἄλλοι κατάλαβαν κι ἄλλοι δέν κατά-

λαβαν τόν ὄρκο τοῦ Γκανᾶ καί ἄρχισαν νά τό συζητοῦν μέχρι πού ἔφτασαν στό χωριό καί μπῆκαν στό μαγαζί τοῦ Σαμπάνη στήν Κάτω Βίτσα. Ἐκεῖ παρήγγειλαν ρακιά καί συνεχίζονταν ἡ συζήτηση ὡς πού μπῆκε μέσα στό μαγαζί ὁ δάσκαλος ὁ Σωτήρης ὁ Παπάζογλου – ὁ ἐξαιρετός ἐκεῖνος δάσκαλος καί ξεχωριστός ἄνθρωπος – πού τρελλαίνονταν νά κουβεντιάζει μ' αὐτούς καί νά φιλοσοφεῖ ἀπάνω στά ὅσα ἔλεγαν μεταξύ τους. Σάν κατάλαβε ἀκριβῶς τή διαφορά πού εἶχαν μέ τή λίρα ἔστειλε τόν Λευτέρη τόν Τσαπούνη νά πάει νά κρυφτεῖ στήν ἐκκλησία καί πίσω ἀπό τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας κι ὅταν θάρχόταν ὁ Γκανᾶς νά ὀρκιστεῖ νά πει ἀπό τήν ἄλλη μεριά.

– Ἐσύ τήν πῆρες τή λίρα.

Ἄφου τακτοποίησε τήν ὑπόθεση αὐτή πῆγε στό μαγαζί καί σιγά σιγά πῆρε μέρος στή συζήτηση καί ἔκαμε πῶς κι αὐτός δέν μπορούσε νά καταλάβει τοὺς ὄρκους τοῦ Γκανᾶ στά διάφορα παρεκκλήσια. Οἱ ἄλλοι σάν κατάλαβαν πῶς ὁ Σωτήρης τοὺς παίρνει τό μέρος, ἄρχισαν νά τόν παρακαλοῦν νά τοὺς δώσει τό δίκαιο καί νά πει στόν Γκανᾶ νά τοὺς δώσει τή λίρα. Ὁ Σωτήρης ἄρχισε νά τοῦ λέει διάφορα πράγματα καί γυρίζοντας τήν κουβέντα ἄρχισε νά τοῦ παίρνει τό μέρος καί νά τοῦ λέει πῶς γιά νά καταλάβουν νά πᾶνε στήν ἐκκλησία νά κάμουν στήν Παναγία ὄρκο.

– Πᾶμε, μά τή Παναϊά Σωτήρη, εἶπε ὁ Γκανᾶς καί σηκώθηκε ἀπό τή θέση του καί τράβηξαν ὅλοι γιά τήν ἐκκλησία. Ἄνοιξαν τήν πόρτα, μπῆκαν μέσα κι ὁ Γκανᾶς στάθηκε μπροστά στήν εἰκόνα τῆς Παναγίας καί εἶπε:

– Παναϊά μ' ἂν ἐγώ πῆρα τή λίρα νά.....

– Ἐσύ τήν πῆρες, ἀκούστηκε νά λέει μιὰ φωνή πίσω ἀπό τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Τότε ὁ Γκανᾶς σαστισμένος

γύρισε πρὸς τόν Σωτήρη καί τοῦ εἶπε:

– Ἄ ὀρέ Σουτήρ, σάν τ' φουνή τ' Τσαπούν' ἀκούω, τέτοια φουνή ἔχ' ἡ Παναϊά;»

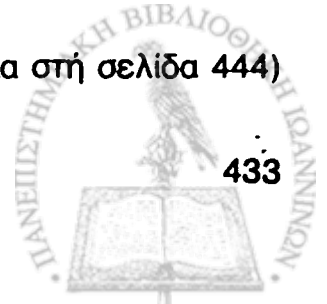
Δέν μπόρεσαν ὅλοι νά βαστάξουν τά γέλια καί γελῶντας πῆγαν πάλι στό μαγαζί τοῦ Σαμπάνη καί ἔφυγαν ἀπό κεῖ τό βράδυ δαυλί στό μεθύσι.

* * *

Πολύ μικρός, θυμοῦμαι καί γλεντοῦσαν στό σπίτι τοῦ Στέφανου τοῦ Βογᾶ. Ἄπό τοὺς ὀργανοπαίκτες θυμοῦμαι μόνον τόν Γκανᾶ, τόν θυμοῦμαι σάν τώρα. Ἄπό τοὺς χωριανούς πού γλεντοῦσαν ξεχωρίζω στήν μνήμη μου τόν μακαρίτη Στέφατο Τζούφη, τόν μόνο γλεντζέ τῆς ἐποχῆς. Εἶχαν πιεῖ τόσο πολύ πού ὁ Γκανᾶς δέν ἔβλεπε νά πάει στό ἀποχωρητήριο. Τότε ὁ Στέφανος ὁ Τζούφης πῆρε ἀπό κάποιον ἓνα ψαθάκι (ψαθάκια ἦταν τότε τῆς μόδας τά καπέλα) κόλλησε πεντέξη κεριά γύρα γύρα καί τῶβαλε στό κεφάλι τοῦ Γκανᾶ, γιά νά βλέπει τᾶχα νά πάει στό ἀποχωρητήριο (μέρα μεσημέρι ἦταν), εἶπε καί στοὺς ἄλλους ὀργανοπαίκτες νά σηκωθοῦν καί νά πάρουν τήν ποταμιά καί ἔτσι μέ τά ὄργανα παίζοντας πῆγαν τόν Γκανᾶ γιά κατούρημα. Τό τί ἔγινε δέν φαντάζεσθε, εἶχαν πέσει κάτω ὅλοι ἀπ' τά γέλια. Θυμᾶμαι τή φαλάκρα τοῦ Γκανᾶ πού ἀπ' τό πιστό καί τή ζέστη ἔβγαζε ἀτμούς καί φάνταζε σάν λάμπα πῆλινη, χωματένια.

Ἄλλη φορά θυμοῦμαι, πῶς εἶχαν ἔλθει στό χωριό, μετά ἀπό ἓνα βλάχικο γάμο στό Βραδέτο, στόν Ἄνδρέα τόν Τόλογλου, στόν ὅποιο εἶχαν μεγάλη ἀδυναμία, πού κι ἀπ' ὅπου νά περνοῦσαν θά ξεπέζεuan στόν Ἄνδρέα τόν Τόλογλου

(Συνέχεια στή σελίδα 444)

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΣΠΥΡΟΥ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ ΚΑΙ

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ

Θεσσαλονίκη 8-11-84

Ἀγαπητέ μου κ. Μαρμόπουλε

Σᾶς στέλνω ἀπόκομμα τῆς ἐφημ. «Μακεδονία» μέ δημοσίευμα τῆς Ρούλας Παπαδημητρίου, πού ἀναφέρεται στή Φρόσω μας, καί στή διάλεξη πού ἔδωσε τό 1975, ἐκ μέρους τῆς Ἑταιρείας, γιά τῆς Γυναῖκες τῆς Πίνδου. Τό κείμενο εἶχε γίνει βιβλιάρκι ἀπό τό περιοδ. «Ἑλληνίδων Βορείου Ἑλλάδος» πού ἐκδίδει ἡ κ. Παπαδημητρίου. Ἴσως νά θελήσετε κάποτε νά τό ἀναδημοσιεύσετε.

Σᾶς στέλνω μέ τήν εὐκαιρία καί μερικά ποιήματα, ἀπό αὐτά πού συχνά ἀλλάζαμε μέ τό Σπύρο Μουσελίμη. Μοῦ εἶπατε στό τηλέφωνο νά σᾶς στείλω γράμματά του. Μά λέω καλύτερα τά ποιήματα. Διαβάζονται πιά εὐκόλα, κι ἔχουν διπλό ἐνδιαφέρον. Σάν ποιήματα καί σάν περιεχόμενο.

Σημειώνω ἀναλυτικά.

Συνήθως ὅταν τοῦ ἔστελνα βιβλίο μου, μοῦ ἀπαντοῦσε ἐμ μέτρως. Τό ἴδιο γίνονταν κι ἀπό μένα ὅταν μοῦ ἔστελνε βιβλίο του. Τά ποιήματα αὐτά τά δημοσίευε πάντα σέ ἐφημ. τῆς Ἑγουμενίτσας, ἢ τῆς Παραμυθιάς. μ 18

Ο ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

ΣΤΗ ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

Περπάτα τους λειμώνες τῆς Ἠλείου
δρασκέλα τις πλαγιές καί τά ρουμάνια
κι ἀνέβα στά ψηλά κάστρα τοῦ Πύρρου
διάβαινε ράχες καί ψηλά στεφάνια.
Ἔοργη σαιλλάρωτη Ἠπειρωτοπούλα.
Μάσε κορφολογήματα, κουβάλα
μέ τήν ανεμοπόδαρη τή μούλα
στούς τόπους τῆς πατρίδας σου πηλάλα.
Σύναζε κληματόφυλλα, μouxάνθη
κλωνάρια ἀπό ελατά καί τιντιλινα
κι ἀφοῦ τά κάνεις στέφανα Χρυσανθη
(Συνέχεια στή σελίδα 436)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΖΙΤΣΑΙΑΣ

Τό ένα, γραμμένο τό 1968, τό ἔστειλε καί ἀπαγγέλθηκε, ὅταν τό 1968 τά Γυν. Σωματεῖα Θεσ/νίκης, μού ἔκαναν μιά τιμητική γιά τά 40 χρόνια ποιητικῆς παρουσίας. Σέ κάθε ποίημα, ἀκολουθοῦσε κι ἡ ἀπάντηση. Τά ξεχώρισα, ἀνάλογα, καί σημειώνω τή χρονολογία. Κρατεῖστε τα κι ὅταν ... πάω κι ἐγώ μέ τό καλό, τά δημοσιεύετε ὅλα μαζί. Καί κάτι ἄλλο.

Ὁ Μουσελίμης μας, ἀπό χρόνια μού ἔγραφε γιά γεράματα, γιά τόν Ἄδη, γιά τό θάνατο. « Ἀποχωρῶ κι ἀναχωρῶ γι' ἄλλοῦ» κι ἄλλα τέτοια. «Θ' ἀνταμωθοῦμε στοῦ χάρου τό τσαντήρι...» « Ἐγώ ἀπαντοῦσα ἀνάλογα, ἀλλά ἀπό τήν ἀντίθετη πλευρά. Στό τελευταῖο του βιβλίο « Ἀναδρομές» τοῦ 1984, μού ἔκανε τή συγκινητική ἀφιέρωση, πού σᾶς τή στέλνω σέ φωτοαντίγραφο. « Ἀποχαιρετιστήρια Πρωτοχρονιάτικη προσφορά...»

Στέλνω ἐπίσης καί τό ποίημα πού ἔγραψα μόλις πληροφορηθήκα τό θάνατό του. « Ὠρα καλή σου αὐταδερφέ...»

Αὐτά γιά τώρα

Μέ ἀγάπη

ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΖΙΤΣΑΙΑΣ

ΣΤΟ ΣΠΥΡΟ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ

Γιά τή Συλλογή του
«Δημοτικά Τραγούδια τῆς Ἡπείρου»

Σάν μέλισσα τα σύναξες
σ' ὀλάνθιστον Ἀπρίλη
ἀπ' τήν καρδιά τῆς Ἡπειρος
κι ἀπ' τοῦ λαοῦ τά χεῖλη.
Τῆς Ξενητιᾶς, τῆς Κλεφτουριᾶς,
τά μαῦρα Μοιρολόγια,
τῆς ὀμορφιᾶς καί τῆς χαρᾶς
καί τοῦ καῦμοῦ τά λόγια
Σέ περιβόλι ἀμάραντο

(Συνέχεια στή σελίδα 437)

στεφάνωσε τή Μάνα σου μ' εκείνα
Τή Μάνα πού δέν παύει νά γεννάει
γενναίους Πύρρους καί Όλυμπιάδες.
Ποτέ δέ στέρεψε κι άνθοβολάει
κι ελεύθερη καί οκλάβα σ' αφεντάδες.

Σπύρος Μουσελίμης

Δημοσιεύτηκε Περιοδ. « Έλληνίδων Βορείου Έλλαδος»

Τεύχος 101-1969

γιά τά 40 χρόνια παρουσίας. Τό τεύχος ηταν αφιέρωμα στή Χρ. Ζιτοαία.

Σπύρος Μουσελίμης

ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

ΣΤΗ ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

Γιά τήν ποιητική συλλογή «ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ»

Ός πότε γηραιά βασιλομέλισσα
τή γύρη άπ' τά λουλούδια θά τρυγᾶς
καί χρησμολόγα τής Διώνης Πέλισσα
τά θεία μυστικά, θά μελετᾶς:
Τοῦ χρόνου οἱ ἀστραποβροντές
καί τοῦ βοριᾶ οἱ φοβέρες
δέ σέ τρομάζουν, οὔδ' αὐτές
τῶν γηρατειῶν οἱ μέρες.
καί ποιᾶ τρυγόνα, ποιό πουλί,
στήν Ἥπειρο θά κελαηδεῖ
ὄντα ἡ δική σου ἡ φωνή
θά σταματήσει νά λαλεῖ:
Ός πότε γηραιά βασιλομέλισσα
τή γύρη άπ' τά λουλούδια θά τρυγᾶς.

(Συνέχεια στή σελίδα 438)

(Συνέχεια από τή σελίδα 435)

μ' ἀγάπη τᾶχεις κλείσει
πρὶν τ' ἀφανίσει ἢ λησμονιά
κι ὁ χρόνος πρὶν τὰ σβήσει.
Ἄχό, κι ἄχό, σκοπό, σκοπό
Γλυκῶν βιολιῶν τακίμι
Χαρά μας καί καμάρι μας.
Μπράβο σου Μουσελίμη.
Χρ. Ζιτσαία 7-5-66

ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΖΙΤΣΑΙΑΣ

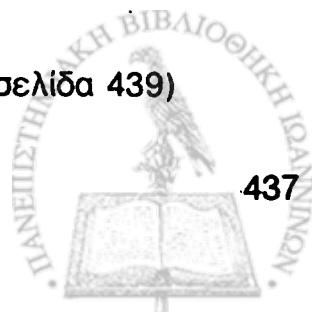
ΣΤΟ ΣΠΥΡΟ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ

Γιά τό ποιημά του « Ἡ Βοσκοπούλα ἢ Χρῦσω»

Τῆς μαγικῆς φλογέρας σου
γλυκά κρατᾶς τόν ἴσο.
Ἡ Μοῦσα σου εἶναι φιλεῖ μου
« Ἡ Βοσκοπούλα ἢ Χρῦσω».
Ἄλάργα ἀπό τόν κουρνιαχτό,
πέρδικα πλουμισμένη.
Δροσάτη, ροδομάγουλη
καί ξωτικιά γραμμένη.
Πού ὑφαίνει σέ χρυσό ἀργαλειό
τῆς ὀμορφιάς τό χράμι.
Πού σαλαγάει τὰ πρόβατα
καί πλένει στό ποτάμι.
Κι ἀπ' τή βουνίσια σου πηγῆ
πού γάργαρη ἀναβρῦζει
δροσιό νερό τῆς θύμησης
φέρνει καί μᾶς ποτίζει.

Χρ. Ζιτσαία 25-11-67

(Συνέχεια στή σελίδα 439)

(Συνέχεια από τή σελίδα 436)

καί χρησολόγα τής Διώνης Πέλισσα
τά θεία μυστικά θά μελετᾶς:

Σπύρος Μουσελίμης

Παραμυθιά 24 Αύγουστου 1979

Ο ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

ΣΤΗ ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

Γιά τήν Ποιητική Συλλογή της «ΣΥΝΕΠΕΙΑ»

Χαρά στό στέριο σου μυαλό
στή λαγαρή σου σκέψη.
Ίδια εισαι μέ τήν ξαστεριά
ὅμοια κι ὅταν στενέψει.
Μέ τό τραγούδι χαραυγή
τήν πλάση χαιρετίζεις.
Κι ὅταν κοιμᾶσαι ἀπό βραδύ
στόν ὕπνο μουρμουρίζεις.
Γεννιέσαι μέ τήν ἀνοιξη
μεστῶνεις, μεγαλώνεις
καί πάλι ξαναιώνεσαι
τό χρόνο ξαναμπῶνεις.
Εὐωδιαστό γαρούφαλο,
χαρούμενη ἀνεμῶνα,
ἀθάνατη Ἡπειρώτισσα
Ζιτωίτισσα τρυγόνα.

Σπύρος Μουσελίμης 21-4-83

Δημοσιεύτηκε δτή «Θεσπρωτική» Ἡγουμενίτσης

Ο ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

ΣΤΗ ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

Χαρά στό πνεῦμα σου μέ τις ἀδρές πνοές·
στοῦ νοῦ σου τήν ἀστρέχα* φωλιασμένο,
π' ἀπλώνεται σέ πέλαγα καί σέ στεριές
στ' ἀπείρου τή σοφία ξεχασμένο.
Προφητολόγα Σύβυλλα μέ νοῦ γερό
πού τῶν θεῶν τούς στοχασμούς ἀποκομίζεις

(Συνέχεια στή σελίδα 440)

ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΖΙΤΣΑΙΑΣ
ΣΤΟ ΣΠΥΡΟ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ

Γιά την Ποιητική Συλλογή του
«ΦΩΤΟΒΟΛΙΔΕΣ»

«ΦΩΤΟΒΟΛΙΔΕΣ» κι έλαμψεν ό τόπος κι ή ψυχή μας.
Όλοϋθε γύρω άνθισανε λουλούδια ευωδιαστά.
Σέ ράχες και σέ ρεμματιές στολίσανε τή γή μας
όλόφεγγα κι άμάραντα τής Μούσας διαλεχτά.
Τής νοσταλγίας μας άνοιξες και πάλι τήν αύλαία.
«Νάηταν τά νιάτα άθάνατα... «Και ποιός δέν τό ποθει:
Μά έσένα τά γεράματα τά θαλλερά κι ώραία
ειν' κι άπ' τά νιάτα άνώτερα. Χαρά σου Ποιητή.
«ΦΩΤΟΒΟΛΙΔΕΣ» άστραπαν και γλυκολαμπυρίζουν.
Άπλώθηκαν σαν θεϊκό πνεϋμα, κι οι ουρανοί
της Ήπειρος, γελούμενοι στό φώς πανηγυρίζουν.
Βάρδε Ήπειρώτη μου. Γεια και χαρά σου Ποιητή.

Χρ. Ζιτσαία 1980

ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΖΙΤΣΑΙΑΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΗ

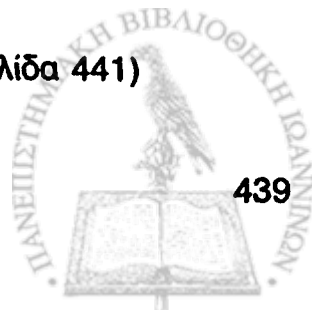
Στό Σπύρο Μουσελίμη

Βλέπω μέ τά γεράματα
τάβαλες πάλι Σπύρο.
Τί θέλεις και τά μελετάς;
Δέ γέρασα όρέ μπίρο.
Ποτέ δέν τό στοχάστηκα
κι ούτε θά τό πιστέψω.
Έχω νά γνέσω όνειράτα
διασίδα νά τελέψω.
Έχω νά ύφάνω θύμησες τραγούδια νά ξομπλιάσω...
και δέν άδειάζω - μάθε το -
φιλε μου νά γεράσω!

Χρυσάνθη 4-2-75

Άπάντηση σέ έπιστολή του, πού έγραψε πώς... γεράσαμε και πρέπει νά
τό παραδεχτώ κι έγώ!

(Συνέχεια στή σελίδα 441)

καί σέ θαυμάζω μέ τ' ασάλευτο μυαλό
πού στή φθορά τοῦ χρόνου δέν παραλογίζεις
Γυναίκες - συνηθίζεται ἀπό τούς Θεούς-
νά φανερώνουνε βουλές τους στούς ανθρώπους
Κι ἐτούτες βλέποντας ψηλά στούς ουρανοὺς
τίς δείχνουνε μέ τούς δικούς τους
τρόπους.

Σπύρος Μουσελιμης

ἐφημ. « Ελευθερον Βῆμα » Ἡγουμενισα 28-6-74

*«ἀστρέχα» λέγεται τό μεταξύ στέγης καί κορυφῆς τοῖχου μέρους. τῶν σπιτῶν.

Ἀγαπητή χρυσίδα.

Σ' εὐχαριστῶ γιά τ' ὄμορφο τραγοῦδι
βγαλμένο ἀπό τὸν κόου σου τὴν πιημή,
πού βρυσομαίνα ἀεικίρρη πιό λυγρὴ
καὶθε ξερό περβόλι, καὶθε γη.

Σ' εὐχαριστῶ γιά τ' ὄμορφο τραγοῦδι,
κινεμόσυνο σέ λείψανο νεκροῦ,
λουλούδι ἀποχαρῆσμου σέ φίλο
π' ἀποχωρεῖ καὶ ἀναχωρεῖ γι' ἄλλου.

17 Ἀπριλίως 1957. Σπύρος Μουσελιμης

ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΖΙΤΣΑΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Στό Σπύρο Μουσελίμη

Γιατί τόν μελετᾶς γιέ μου τόν ἸΑδη;
Ἔχω δουλειά μπροστά ἀκόμα πολλή.
Ἔχω στόν ἀργαλειό μισό τό ὑφάδι
κι εἶν' ἄγνωστο στή ρόκα τό μαλλί.
Κι αὐτά που λές ἐδώ, φίλε καλέ μου
-ἄν εἶναι μακρυνά ἢ κοντινά πολυ-
ἐγώ δέν τό στοχάστηκα ποτέ μου.
Μά κι ἄν σωπάσει τῆς καρδιᾶς μου τό πουλί,
μιάν ὥρα γιορτινή κι εἰρηνοφόρα,
ὄντας θά δώσει ἡ Πέλλεια τό Χρησμό,
μ' ὄλα τοῦ τραγουδιοῦ τά θεῖα τα δῶρα,
κι οὔτε ἓνα σύγνεφο ψηλάθε ἀπό καῦμό,
τίποτε δέ θά λείψει, οὔτε θ' ἀλλάξει.
Μά στής ἀγέραστης ζωῆς τήν ἀγκαλιά,
μέ τοῦ σοφοῦ ρυθμοῦ τήν ἅγια τάξη,
θάρθουνε πιό γλυκόλαλα πουλιά.
Καί μόνο λέω στοῦ βίου τήν ἱστορία,
αὐτό σου τό διάμαντι νά δεχτῶ,
θέ, νᾶξιζε μιά τόση «ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ»
σάν κότινος τιμῆς,
κι Εὐχαριστῶ.
Χρ. Ζιτσαία 31-8-79

Ἦρα καλή ὀταυραδερφέ

Ἦρθε καί σένανε ὁ καιρός καί σήμανεν ἡ
ὥρα.
Ἦρακαλή σου αὐταδερφέ στοῦ ἸΑχέρον-
ται τή χώρα.
Τά χρόνια σου ἦταν καρπερά κι οἱ μέρες
σου γεμάτες.
Τά μυστικά φανέρωναν τῆς ἸΗπειρος οἱ
στράτες
σάν διάβαινες προσκυνητής καί λειτουρ-
γός μέ τ' ἅγια.

ΣΠΥΡΟΥ Γ. ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ

ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

Ποιήματα

Αποκαρτελισμένα πνευματικά
προσφορά του 1984, στην αριστερά
Νικόλα, τμήτ. Πρωτοκόμ, Πάρισι, Σοσιαλισμ,
π' όλη μου την αγάπη και εκτίμησή
Σπύρου Γ. Μουσελίμη

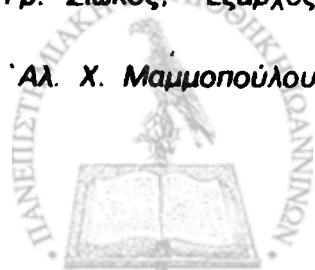

«Οιδίπους Τυραννος» Στ. Γυμνασιου Πωγωνιανης (26.6.1932)

Από τους Καθηγητές, από αριστερά Γ. Μπέγκας, Μιλτ. Κόρδας, Γ. Μουλαράς (αργότερα Παπαματθαίου) γυμνασιάρχης, Εύ. Πρίτσος, Αλεξανδρής.

Από τους μαθητές: Ίωάν. Λίλης, Παν. Γιωβάννης, Τσάτσης, Κούλας, Μαυρομάτης Νικ., Ίωάν. Βεζιάννης, Σ. Γεράσης, Δημ. Ζαμπέλας, Βασ. Ζούπας, Γρ. Σιώκος, Α. Έξαρχος, Βλάνης, Δημ. Τσελεμέγκος, Γιαννόπουλος, Αλεξ. Μαμμόπουλος

(Αρχειο Αλ. Χ. Μαμμοπούλου)

- Τό. λέν οι κοῦκοι στά βουνά κι οι
πέρδικες στά πλάγια.
Κι ἦραν ξωθιές κι ἀρχαῖοι Θεοί νά σ'
ἀποχαιρετίσουν.
Κι Μοῦσες μέ τίς λύρες τους νά σέ
ξεπροβοδίσουν.
Μέ τούς δικούς σου τούς σκοπούς, τῆς
λεβεντιᾶς ἀγέρι.
Γλυκός ἀχός ἀντιλαλεῖ στοῦ ἀπέθαντου τά
μέρη.
Ἵως τό στερνό τό σύνορο τῆς ὄχθης τῆς
παράλλης
κεῖ πού τῆς Μούσας Σταυραητός σέ
πρόσμενε ὁ Κρυστάλλης.
ἽΑξια καί σὺ τῆς ἽΗπειρος τ' «ἽΩριόπλου-
μο Μαντήλι»
ψηφί ψηφί τό κέντησες μέ τίς μοσκιές τό
γῦρο
καί πλούτισες τόν τόπο μας. ἽΩρα Καλή
σου Σπῦρο.

30-7-84

Χορός στή Θεοτόκο Πωγωνιανῆς

(ἽΑρχεῖο ἽΙωαν. Παπαγιαννοπούλου)

(Συνέχεια από τη σελίδα 433)

νά του πούν ένα τραγούδι, γιατί τόν θεωρούσαν έναν από τούς μερακλήδες στά τραγούδια τῆς ψάθας. Οί επισκέψεις αυτές, πού έρχόνταν γιά μιά ώρα στόν Ανδρέα, βαστούσαν πολλές φορές μιά καί δυό μέρες. Έκει γινόταν πραγματικότητα εκείνο πού έλεγε ό Γκανās: «Ξέρ' ού Γκανās τί κάν'». Πολλές φορές πάλι καθόταν στό χωριό μέχρι πού νύχτωνε παίζοντας βιολί. Στό χωριό είχαμε ένα βιολί, τό βιολί του πατέρα μου. Τό βιολί αυτό ήταν Στραντιβάριους. Πού νά ξέραμε τήν αξία τότε. Ο Γκανās όμως τό είχε καταλάβει, όχι τάχα κατάλαβε πού τό βιολί ήταν στραντιβάριους, αλλά κατάλαβε ότι τό βιολί αυτό δέν ήταν σαν τά άλλα βιολιά (σανίδα, όπως τάλεγε αυτός) ήταν κάτι πού απέδιδε περισσότερο άπ' τ' άλλα βιολιά. Του βιολιού αυτού τό τέλος ήταν νά τό πάρει κάποιος από τούς πολλούς πού πέρασαν στό χωριό, όταν είχαμε φύγει όλοι από τά χωριά από τό φόβο του έμφυλίου πολέμου καί νά τό σπάσει πάνω στίς πέτρες του γκαλντεριμιού τῆς αύλῆς του σπιτιού μας, παρουσία μερικῶν πού είχαν τό θάρρος νά βρίσκονται στό χωριό. Τό βιολί λοιπόν αυτό καί ένα ντέφι άποκρηάτικο, πού όταν τό ζέστεινες νά τεντώσει μύριζε γκίζα, ήταν εκείνα πού πολλές φορές έκαναν τό Γκανā νά ξημερώνει γλεντώντας στό χωριό. Τό ντέφι τό βαρούσε ό Τάκης ό Νουσιάδης μέ τό χρόνο πού του έδινε ό Γκανās. Πολλές φορές από τέτοια γλέντια τά κονομούσε ό Γκανās κι έφευγε τό πρωί μέ γέλια καί χαρές.

Μιά φορά πάλι, όπως τό μολογοῦσε μόνος του αυτό, φεύγοντας άργά άπ' τό χωριό στουπί στό μεθύσι από τό πολύ κρασί πού είχε πιεί, παρακάτω από τόν "Αη Μηνά, πήγε νά περάσει τό χαντάκι του άμαξιτού δρόμου, τό όποιο ήταν

γεμάτο χιόνι. Πατώντας βούτηξε μέσα στό χιόνι ως τό γόνα. Βγάζοντας τό πόδι του από τό χιόνι τό έβγαλε χωρίς τήν κορδέλα πού φορούσε. Χωρίς νά καταλάβει ότι ή κορδέλα του έμεινε μέσα στό χιόνι καί έτσι μέ ένα ποδεμένο καί μέ τ' άλλο ξυπόλητο περπάτησε μέχρι τό ποτάμι είκοσι λεπτά δρόμο. Έκει κατάλαβε ότι δέν φορούσε τήν κορδέλα καί ότι κόντευε νά νυχτώσει. Καταλάβαινε δέ πως ούτε πίσω μπορούσε νά γυρίσει γιά τήν κορδέλα, ούτε μπροστά νά πάει, του είχαν κοπεί τά πόδια από τό κρασί. Έκει κοντά ήταν ό μύλος μισογκρεμισμένος, μπήκε μέσα καί τόν πήρε ό ύπνος, ως πού τόν ξύπνησαν οι φωνές του παιδιού του του Μήτσιου, πού τόν έστειλε ή Γκανου, γιατί άνησύχησε πού είχε περάσει ή ώρα καί ό Γκανās δέν είχε φανεϊ. Νά πως μολογοῦσε μόνος του τό περιστατικό:

- "Αμα άπουφάσ' σα νά φύγου άπ' του Καπέσουβου ήθιλι μιά δ' κέντρα ού ήλιους νά βασ' λέψ. 'Ιγώ ματό (μεθυσμένος στουπί) κι μι δυό ντριβινίτσια γεμάτα κρασί, μιά τσιδῶ και μιά τσικειϊ πάйна. Στούν 'Αη Μ' νά παρακάτου πάτ' σα μέσ του χιόν' κι μο' μνει ή κουρδέλα μέσα. 'Ικαμα τούν κατήφορου κι δέν πάйна καλά, τά ντριβινίτσια θά μή μπουδοῦσαν σκιφτόμουν. Στ' σκάλα τ' Κουκ' λιού μο' 'μπαιναν τά χαλίκια στού πουδά' ρ. 'Ως π' κατέβ' κα στού πουτάμ' δέν είχα καταλάβ' ότ' ήμουν ξ' πόλ' τους, ότ' δέν είχα τ' μιά τ' κουρδέλα, κατάλαβα όμως π' άπόμ' νει ή κορδέλα. Τρύπουσα στού μύλου, μαζόχτ' καί μιά ακρ' κι μέ πῆρι ού ύπνους. Δέν ξέρω πόσο κοιμήθ' κα, μέ ξύπνησαν οι φουνές τ' Μήτσ'.

- Πατέρα όρέ, πατέρα όρέ πατέρα.
- Έ όρέ, έ, έ, έ τ' άπουλουήθηκα.
- Που ίσαι;
- 'Ιδῶ έλα κάτου.

(Συνέχεια στό έπόμενο)

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ «ΒΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΚΟΝΙΤΣΗΣ» ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ (1906-1916)

Τοῦ Πρεσβυτέρου ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Δ. ΤΑΤΣΗ

Ὁ ἀείμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθη-
νῶν Σπυρίδων Βλάχος εἶναι καί σήμερα
παρῶν σέ κάθε συζήτηση τῶν Ἑπειρωτῶν
πού ἀναφέρεται σέ θρησκευτικά ἢ ἐθνικά
θέματα. Ἡ μνήμη του διατηρεῖται ὀλοζών-
τανη γιατί ἡ δράση του ἦταν ὄντως
ἀξιοθαύμαστη. Γιά τήν προσωπικότητα τοῦ
ιεράρχη ἔχουν γραφεῖ πολλά καί εὐκολα
μπορεῖ κανεὶς νά τά πληροφορηθεῖ. Ἡ
πρώτη του ὁμως ἐγκύκλιος, ὅταν ἐξελέγη
μητροπολίτης «Βελλᾶς καί Κονίτσης», εἶ-
ναι ἄγνωστη καί παρουσιάζει ἱστορικό
ἐνδιαφέρον, γι' αὐτό τήν δημοσιεύουμε.

Τό κείμενο τῆς ἐγκυκλίου εἶναι δακτυ-
λογραφημένο σέ μεγάλη κόλλα (59 ἐκ. X
49 ἐκ.) καί καλύπτει τή μισή σελίδα. Φέρει
τήν ὑπογραφή τοῦ νεοεκλεγέντος μητρο-
πολίτη Σπυρίδωνος, χωρίς σφραγίδα, γιατί
ἡ ἐγκύκλιος ἐστάλη ἀπό τήν Κωνσταντι-
νούπολη.

Ὡς γνωστό ὁ Σπυρίδων διεδέχθη τόν
μητροπολίτη Κωνσταντῖνο Ἀράβογλου
πού διετέλεσε «Βελλᾶς καί Κονίτσης» ἀπό
τό 1899 μέχρι το 1906 καί πού μετέπειτα
ἀνήλθε καί στόν Οἰκουμενικό Θρόνο.
Πατριάρχης τότε στήν Κωνσταντινούπολη
ἦταν ὁ Ἰωακείμ ὁ Γ', ὁ ὁποῖος σέ ἀπάντηση
τηλεγραφήματος τοῦ Σπυρίδωνος ἐπί τῆ
ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του, γράφει τά
ἐξῆς:

« Ἀριθ. πρωτ. 6606

*Ἱερῶτατε Μητροπολίτα Βελλᾶς καί
Κονίτσης, καί ὑπέρτιμε, ἐν Ἀγίῳ Πνεύ-
ματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ
τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ Σπυρίδων,
χάρις εἶη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καί εἰρήνη
παρά Θεοῦ. Ἐκ τοῦ ἐγκαίρως ληφθέντος*

*ἀπό κβ' λήγοντος μηνός τηλεγραφήμα-
τος γνόντες μετ' εὐχαριστήσεως τήν
αἰσίαν αὐτόθι ἄφιξιν τῆς αὐτῆς Ἱερότη-
τος καί τήν γενομένην αὐτῇ μετ' ἐνδείξε-
ων τιμῆς καί εὐλαβείας ὑποδοχῆν ἀπό
μέρους τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων,
προαγόμεθα, διαγνώμη τῆς ἱερᾶς Συνό-
δου, ἐκφράσαι αὐτῇ τὰς ἀδελφικὰς συγ-
χαρητηρίους ἡμῶν προσαγορεύσεις καί
εὐχὰς ἐξαιτούμενοι αὐτῇ ἐνίσχυσιν ἐν τῷ
ἔργῳ τῆς ποιμαντορίας παρά τοῦ Οὐρανί-
ου τῆς Ἐκκλησίας Νυμφίου, οὐ ἡ χάρις
καί τό ἄπειρον ἔλεος εἶη μετ' αὐτῆς.*

· α ς Ὑπερτιμίου λ'

*Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν
Χῶ ἀγαπητός ἀδελφός».*

Πρός τό τέλος τῆς ἐγκυκλίου ὁ Σπυρί-
δων συμβουλεῖ τοὺς χριστιανούς νά
ἔχουν «εὐπειθειαν καί ὑποταγήν εἰς τήν
θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην κραταίαν
Βασιλείαν», δηλ. στήν τουρκική αὐτοκρα-
τορία. Αὐτό ὁμως δέν μειώνει καθόλου τήν
ἐθνοπρεπῆ στάση τοῦ Σπυρίδωνος, ἀφοῦ
εἶναι γνωστό ὅτι εἶχε ἀναλωθεῖ κυριολεκτι-
κά στοὺς ὑπέρ τῆς πατρίδος ἀγῶνες του.
Κατά τοὺς χρόνους τῆς δουλείας οἱ
ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας «φειδόμενοι τοῦ
ποιμνίου» διεκήρυτταν ὑποταγή στό σουλ-
τάνο, χωρίς αὐτό νά σημαίνει ὅτι δέν
πρωτοστάτησαν στοὺς ἀπελευθερωτικούς
ἀγῶνες. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ περίπτωση
τοῦ πατριάρχη Γρηγορίου τοῦ Ε' πού
μαρτύρησε ὑπέρ τοῦ Ἔθνους καί πού
φυσικά ὁ «ἀφορισμός» πού ἐξέδωκε κατά
τῆς Ἐπανάστασης στή Μολδοβλαχία κα-
θόλου δέν τόν μειώνει, παρά τήν ἐπίμονη
προσπάθεια μερικῶν νά «ἐξηγοῦν» τά

ιστορικά γεγονότα με τρόπο πού νά ἐξυψηρετεῖ ἀποκλειστικά καί μόνο τά πολιτικά τους συμφέροντα. Ἡ ἐνέργεια αὐτή τοῦ πατριάρχη ἀποσκοποῦσε στή σωτηρία τῶν Ἑλλήνων ἀπό τή λυσσαλέα σφαγή πού τούς περίμενε. Ὅλα αὐτά ἀναφέρονται στόν ΙΒ' τόμο τῆς «Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους». Μέσα στό ἴδιο πνεῦμα πρέπει νά ἐντάξουμε καί αὐτή τή φράση τοῦ Σπυριδωνος γιά νά μή βρεθεῖ κανεῖς πού θά θελήσει νά τήν «ἀξιοποιήσει» γιά θόρυβο.

Τό πλήρες κείμενο τῆς ἐγκυκλίου τοῦ Σπυριδωνος ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, ὀσιώτατοι ἱερομόναχοι, τιμιώτατοι δημογέροντες καί πρόκριτοι, ἐρίτιμοι ἐπίτροποι, ἔφοροι καί λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Θεοσώστου ἐπαρχίας Βελλᾶς καί Κονίτισης, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά καί περιπόθητα, χάρις εἴη ὑμῖν καί εἰρήνη παρά Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δέ εὐχή, εὐλογία καί συγχώρησις.

Τοῦ ἀρχιερέως ὑμῶν καί ἐν Χριστῷ Σεβασμιωτάτου ἡμῖν ἀδελφοῦ κυρίου Κωνσταντίνου προαχθέντος εἰς τόν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Τραπεζοῦντος, ἡ τά πάντα πανσόφως διεξάγουσα καί κυβερνῶσα τοῦ Κυρίου δεξιά, διά τῆς θεοφωτίστου ψήφου καί βουλῆς τοῦ Παναγιωτάτου καί Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καί Δεσπότου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καί τῶν Πανιερωτάτων καί θεοπροβλήτων Μητροπολιτῶν, τῶν ἀποτελούντων τήν ἀγίαν καί ἱεράν Σύνοδον, Σεβασμιωτάτων ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, καί διά τῆς ἐπικλήσεως καί χάριτος τοῦ Παναγίου καί Τελεταρχικοῦ Πνεύματος, ἐκάλεσατο καί ἀνήγαγε τήν ἡμετέραν ταπεινῶσιν εἰς τό μέγα καί ὑπέριμον τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα καί ἐπί τήν ποιμαντορίαν τῆς ἀγιωτάτης ταύτης Μητροπό-

λεως Βελλᾶς καί Κονίτισης, καί οὕτω προεχειρίσθημεν κανονικός ἀρχιερεῦς ὑμῶν καί ἀνεδείχθημεν πατήρ πνευματικός καί ποιμήν γνήσιος ἀπάσης τῆς θεοφρουρήτου ταύτης ἐπαρχίας, καθά καί ἐκ τοῦ συναποστελλομένου σεβασμίτου Πατριαρχικοῦ καί Συνοδικοῦ Γράμματος πληροφορεῖσθε. Καίτοι δέ ἡ ταπεινότης ἡμῶν ἐκ παίδων τῷ Θεῷ ἀφιερωμένη, οὐκ ἀγνοοῦμεν ὅσον τό ὕψος τοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξιώματος καί ὅσον δυσχερῆς τυγχάνει ἡ διακυβέρνησις καί προστασία Μητροπόλεως λαμπρυνθείσης ὑπό θεοφιλῶν ἱεραρχῶν, ἀλλ' ὁμως ἐπειδή ὁ Κύριος ἡμῶν κατά τήν ἀνεξερεύνητον αὐτοῦ βουλήν ἐμεγάλυνε τό ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, παναγάθως χαρισάμενος ἡμῖν λαόν εὐσεβῆ, φιλομαθῆ καί φιλοπρόδοτον, τόν λαόν τῆς εὐλογημένης ἐπαρχίας Βελλᾶς καί Κονίτισης, διά ταῦτα ἀφοσιοῦντες ὅλως ἑαυτούς τῷ Θεῷ τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι καί τῷ Θεῷ αὐτοῦ νεύματι ὑπέικοντες, ἀποδυόμεθα εἰς τόν ἀγῶνα τῆς εὐαγγελικῆς ταύτης διακονίας, μή ἀμφιβάλλοντες ὅτι καί ὑμᾶς πάντας εὐρήσομεν προθύμους ἀρωγούς καί συναντιλήπτορας εἰς τήν διεξαγωγήν καί διεκπεραίωσιν τῶν ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων καί συμφερόντων.

Θεοῦ τοίνυν εὐδοκία τήν πνευματικὴν ὑμῶν προστασίαν καί ποιμαντορίαν ἀναλαμβάνοντες, μετ' εὐφροσύνης πνευματικῆς καί ἀγαλλιάσεως χαιρετίζομεν πάντας ὑμᾶς νῦν μέν νοερῶς, ὅσον οὕπω δέ καί προσωπικῶς, καί ὡς ἀρχιερεῦς ὑμῶν καί πνευματικός πατήρ πόθῳ ἐγκαρδίῳ ἀσπασζόμενοι ὑμᾶς ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ, εὐχόμεθα καί εὐλογοῦμεν πάντας ὑμᾶς εὐλογίαν πατρικὴν καί ἱεραρχικὴν οἶον ἐκ ἀπαρχῆς ἱεράν τῆς ἐν Κυρίῳ ἀρχιερατείας ἡμῶν, ἐπικαλοῦμεθα δὲ ἐφ' ὑμᾶς τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ τά πλοῦσια μετὰ πασῶν τῶν θείων δωρεῶν τῶν τε οὐρανίων καί

τῶν ἐπιγείων, συνιστῶμεν πᾶσιν ὑμῖν τό διαπαντός μελετᾶν τόν φόβον τοῦ Θεοῦ καί τήν δικαιοσύνην αὐτοῦ, τήν πρός ἀλλήλους ἀνυπόκριτον ἀγάπην καί ὁμόνοιαν, τήν πραότητα καί ἀνεξικακίαν, τήν θεοβράβευτον εἰρήνην τήν ἀδιάσειστον ταύτην βάσιν τῆς ὑπάρξεως καί προόδου τῶν κοινωνιῶν καί τήν εὐπειθειαν καί ὑποταγήν εἰς τήν θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην κραταιάν Βασιλείαν.

Εἶτα δέ προσυπομιμνήσκομεν καί προτρεπόμεθα τούς εὐλαβεστάτους ἱερεῖς διατηρεῖν ἀνελλιπῶς τήν ἐκκλησιαστικήν τάξιν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἱερατικῶν αὐτῶν καθηκόντων, μνημονεύειν τε τοῦ ὀνόματος ἡμῶν ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καί ἀκολουθίαις καί διάγειν κοσμίως καί ἱεροπρεπῶς. Ἔτι δέ δηλοῦμεν ὅτι διωρίσαμεν γενικόν ἡμῶν ἐπίτροπον τόν ὀσιολογιώτατον ἀρχιμανδρίτην κύρ Γρηγόριον, ὄν καί ὀφείλετε ἀγαπᾶν καί τιμᾶν, ἕως οὗ καί ἡμεῖς περαιώσαντες τάς ἐνταῦθα ὑποθέσεις ἡμῶν δυνηθῶμεν ὅσον οὐπω ἐλθεῖν αὐτόσε καί ἀπολαῦσαι ὑμᾶς ὑγιαίνοντας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, οὗ ἡ χάρις καί τό ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καί εὐλογίᾳ εἴη μετά πάντων ὑμῶν.

Αὐγούστου 3 1906

Χρὶς Βεγγῆς ἔξ Ἐκκλ. τῶν Λαζαρίων
Διάκονος ἐν Χριστῷ εὐχέτης

(Συνέχεια ἀπό τή σελίδα 422)

διότι ἀσφαλῶς θά εἶχε πολύ τραγικά ἀποτελέσματα εἰς βάρος μας. Ἐγώ μέ τήν μιά ομάδα διασχίσαμε μέ μέγαν κίνδυνον τόν φραγμόν πυροβολικοῦ καί φθάσαμε εἰς τήν κορυφήν. Τί εἶχε συμβεῖ;

Μία ἐχθρική ὀμάς κατῶρθωσε ν' ἀνεβῆ, ἀπ' ἓνα κενόν καί ἡ ὁποία συνελήφθη αἰχμάλωτος ἀμέσως.

Τό βράδυ ἐπανήλθομεν εἰς τό χαράκωμα. Οἱ ὀμαδάρχες ἀνεφέρθησαν εἰς τόν Λοχαγόν διά τήν πράξιν αὐτήν τοῦ διμοιρίτου καί ἐζήτησαν ἐπιμόνως στήν ἀντικατάστασιν του δι' ἐμοῦ διότι ἐπιπλέον δέν ἐφαίνετο εἰς τό χαράκωμα, ἀλλ' ἐκρύπτετο εἰς τό πολ/λεῖον. Ἐγώ ἀπέφυγα νά ἀναφέρω τό ἐπεισόδιον αὐτό διά νά μήν τόν ἐκθέσω.

5η Νοεμβρίου

Διαταγή τοῦ Συντάγματος νά ἀντικατασταθῆ ἀνθ/γός Κ... δι' ἐμοῦ. Ἀπό τότε ἀνέλαβον τήν 13ην Διμοιρίαν. Τό ἐχθρικό πυροβολικό ἐξακολουθεῖ μέ τόν ἴδιον ῥυθμόν. Οἱ ἄνδρες μένουσιν ὅλοι στά χαρακώματα διότι ἤρχισαν νά κάνουν μικροεπιθέσεις. Ἀναγκάζομαι ν' ἀποσύρω τήν μιά ομάδα βορειότερον, διότι ἐκεῖ πλησίον ἦταν ἓνα πολυβολεῖο, τό ὁποῖο τό εἶχαν ἐπισημάνει καί ἐβάλετο δραστικῶς. Ὡς ἐκ θαύματος τήν ἡμέρα αὐτή σωθήκαμε. Μόλις ἐγκαταλείψαμε τό χαράκωμα ἔρποντας, κατεστράφη τελείως ἀπ' τό βαρῦ πυροβολικό.

Εἰς τάς 4 μ.μ. τέσσερα ἐλαφρά ἐλεύθερα ἐχθρικά τάνκς βαδίζουν ἀπό τά Δολιανά στήν δημοσίαν ὁδόν πρός τό Καλπάκι.

Τό ἐχθρικό πυροβολικό ἔπαυσε νά μᾶς βάλλῃ καί ἔκανε βολή ἀντιπυροβολικοῦ. Τό πυροβολικό μας τήν φορά αὐτή ἐθριάμβευσε. Τά δύο δι' ἑνός ἐδραίου

(Συνέχεια στή σελίδα 455)

Σ' ΚΩΤΑΡΑΔΕΣ

Τοῦ Ἀναστ. Παπαγγέλη

Σκωταράδες λέγανε καί λένε τούς γηγενεῖς, γέννημα καί θρέμα τῶν Γιαννίνων Γιαννιώτες. Σιαραβ'νοῦς, Λουτσινοῦς, Καραβατιανοῦς, οὐ μὴν ἀλλά καί Καλουτσιανοῦς καί Ζευγαριώτες. Ἡ προσωμία τους αὐτὴ βγαίνει ἀπ' τὴ λέξη σικῶτι. Τό ἄλλο παρατσούκλι τους: Τσιούρηδες, δέν ξέρω ἀπό ποῦ βγήκε..

Ἐπίσης καί τρίτο παρατσούκλι: παγουράδες πού τό θεωρῶ ἀδόκιμο καί γι' αὐτό δέν παραεῖναι γνωστό, οὔτε καί ἔπιασε.

Πῆραν τό παρατσούκλι τους αὐτό γιατί τό προσφιλέστερο πράμα στούς ταμπάκηδες καί στούς ἄλλους φτωχοῦς ἐργαζόμενους τῆς «μικρῆς μας πόλης» ἦταν τό: «Σ(υ)κῶτι καί μισολάενο».

Ἐπαιρναν τὴ σ(υ)κωταριά ἀπ' τό χασάπη οἱ «ταμπάκοι» τοῦ ἀξέχαστου Τάκη Χατζῆ, τὴν ἔδιναν στὸν κρασοπούλο (ταβερνιάρη τὸν λέν ἄλλοῦ) πού τὴν ἔρριχνε στό τηγάνι καί σέ λίγα λεπτά ἦταν ἔτοιμος ὁ μεζές γιὰ τό μισολάενο.

Σέ μισολάενο σερβιρίζονταν τό κρασί, μισό λαένι-λαγῆνι (ἢ λάγηνος).

Τό κρασί, τό κρασοπουλειό ἦταν τό ξεκούρασμα τῶν φτωχῶν μεροκαματιάρηδων τοῦ Γιαννίνου, ἢ μόνη τους διασκέδαση. Μερικοί, Σιαραβνοί κυρίως εἶχαν καί τό κυνήγι στὴ λίμνη κατὰ τίς μέρες τῶν ἀργιῶν γιὰ ξέχλιασμα (ξεχόλιασμα). Στό κρασί τοῦ κρασοπούλου πνίγανε τίς στεναχώριες τους, τὴ φτώχεια τους. Κι ὅταν θόλωνε λίγο τό μυαλό, ξεχνιῶνταν γιὰ λίγο οἱ πίκρες τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἔβγαине καί λίγο τραγοῦδι ἀπ' τὰ χεῖλια τους:

Ὠρέ, γιालό-γιालό ψαράκια κύνηγῶ, μά

δέν μπορῶ νά βρῶ δυό μάτια π' ἀγαπῶ.

Μόν' τ' ἀχειλάκι σου τό μαγουλάκι σου, γιὰτ' εἶναι κίτρινο δέν εἶναι κόκκινο;

Παληά κι ὁμορφα τραγοῦδια τῆς παληῶς κι ὁμορφῆς μικρῆς μας πόλης....

Ἦταν καί πολλοὶ παληοὶ σκωταράδες πού δέ δέχονταν νά τούς λένε ἔτσι, ἰδίως ἂν τούς ἀποκαλοῦσε ἔτσι κανένας χωριάτης.

Ντατσ'κους, ντασκαναραίους τούς ἔλεγαν κοροϊδευτικά τούς χωριάτες μέ τὴν ἔννοια ὅτι εἶναι ἀπολίτιστοι, ἀμόρφωτοι, κουτοί.

Ἀλλά κι οἱ κουτοχωριάτες τούς ἔλεγαν διάφορες ἱστορίες, πραγματικές ἢ φκιαχτές πού νά δείχνουν τὴν πνευματικὴ ἀνωτερότητα τῶν σκωταράδων.

Ἀναγνωρισμένος ἀρχηγός τῶν ταμπάκηδων ἦταν ὁ ἀξέχαστος Μανέγας, αὐτός κανόνιζε τό ὥραριο δουλειᾶς. Ὄταν ζύγωνε ἡ ὥρα γιὰ μεσημεριάτικο ξεκούρασμα, ἔστελνε ἕναν ταμπάκο στό φρούριο νά ἰδεῖ τὴν ὥρα στὴν «ὥρα» τό ρολοῖ τοῦ Κάστρου. Ἐπρεπε νά πάει νά ἰδεῖ τούς δείχτες, γιὰτὶ ἡ «ὥρα» τοῦ Κάστρου χτύπαε ὅσες φορές ἠθελε καί πολλές φορές χτύπαε συνέχεια ἀλογάριστες φορές, γρήγορα-γρήγορα πού δέν πρόκανε νά μετρήσεις. Τὴ θυμᾶμα τὴν «ὥρα» τοῦ Κάστρου κάθε Σάββατο βράδυ πού βλέπω στὴ «Βουλή» ἕναν νά μιλάει γρήγορα-γρήγορα χωρὶς νά μπορεῖς νά βγάλεις κανένα νόημα στό τέλος..

Ἐστελνε, λοιπόν ἕναν ταμπάκο ὁ Μανέγας ἀφοῦ πρῶτα τὸν ἐφοδίαζε μέ τό γκούρ'γκλα (γκούργκ(ου)λας, μεγάλη κουβαρίστρα μέ νῆμα) γιὰ νά μὴ χάσει τό

δρόμο. Πήγαινε ό ταμπάκος στό ρολόϊ, κύτταζε τούς δείχτες καί φώναζε στό Μανέγα:

– Τό μεγάλο είναι στό δώδεκα, τό μικρό είναι στό δύο, τί ώρα είναι;;

– Άϊστε, σκολάσαμεν φώναζε ό Μανέγας μέ τή στεντόρεια φωνή του γιά νά ακούσουν όλοι οί ταμπάκηδες. Ήταν δύο ή ώρα, ώρα γιά ξεκούρασμα καί φαϊ.

Καί πραγματικά στεντόρεια ήταν ή φωνή του Μανέγα. Άπό τή μιά άκρη τής λίμνης ως τήν άλλη ακούγονταν όταν έκανε κουμάντο στά «κλείσματα» (κυνηγι ύδροβίων) στή λίμνη:

– Άϊστε ώρα. Άμπώστε (κωπηλατήστε) κατά τ'ς Μ(πε)νίκοβας. Τήν τετρασύλλαβη Μπενίκοβα τήν έκανε τρισύλλαβη Μπνίκοβα...

Καί τούς άπερχομένους γιά τόν άλλο κόσμο μέ τραγούδια έννοοϋσε νά ξεπροβοδίσει ό άξέχαστος Μανέγας. Πέθανε κάποιος άπ' τήν παρέα του καί πήγαν τό βράδυ νά συλλυπηθοϋν ό Μανέγας μέ τρεϊς τέσσερες φίλους του. Καθισμένοι γύρω-γύρω στό μακαρίτη βρήκαν μιά στάμνα μέ τσίπουρο κάτω άπό ένα μπάσι κι άρχισαν νά έξυμνοϋν τά προτερήματα του μακαρίτη φίλου τους μεταβιβάζοντας ό ένας τή στάμνα (μπότι) στό στόμα του άλλου καί δέν άργησε νάρθει κι ή... καραμπεριά:

– Καραμπεριά ξεκί-ξεκίνησε...

Τήν καραμπεριά άκολούθησαν κι άλλα παληά μπαντίδικα τραγούδια κι ό Μανέγας διαβεβαίωσε τή φτωχή γυναικούλα, χήρα του φίλου τους:

– Αϋτά τά τραγούδια τραγούδαγε τά βράδια στήν παρέα μας. Δέ φαντάζεσαι πόσο του άρεγαν...

Είπαμε, ό μεζές τών σκωταράδων ήταν τό σκῶτι γιατί τό σκῶτι μαγειρεύεται, έτοιμάζεται γιά σερβίρισμα σέ λίγα λεπτά τής ώρας, μπορεί νάναι καί τό φτηνότερο

κρεατικό. Τζιζιζζ στό τηγάνι καί γκλούπ.

Τό κρέας γιά νά φαγωθει θέλει τσιγάρισμα, θέλει γιάχνισμα, θέλει πολύωρο βράσιμο, θέλει πολύωρο ψήσιμο ένῶ τό βλοημένο το σκῶτι: Τζιζιζζ καί χλάπ. Κάθε πράμα έχει καί τήν έξήγησή του..

Πριν πολλά χρόνια μου έλεγε κάποιος στό χωριό μου πού έκανε τό χασάπη του χωριού:

– Δυό πράματα παρατήρησα, ώρα γιατρέ, στά σαράντα χρόνια πού κάνω τό χασάπη στό χωριό. Τό περισσότερο κρέας κάθε χρόνο έπαιρνε ό τάδες καί τή σκωταριά πάντοτε τήν έπαιρναν οί γύφτοι.

Όταν έγώ τόν ρώτησα γιατί τήν έπαιρναν οί γύφτοι, μέ χαμόγελο μου έδωκε τήν έξήγηση.

Ή σκωταριά δέ θέλει πολλή φασαρία, ίσια στό τηγάνι καί μετά θυσία στό Βάκχο. Μετά τήν βρώσιν καί τήν πόσιν οί σέρτικοι... ρώμηδες σπεϋδουν νά κάνουν θυσία καί στήν... Άφροδίτη καί μετά παίρνουν τά όργανα καί τό διασκεδάζουν στον ίσκιο τής μουριάς στήν αύλή τους, τιμώντας τίς μοϋσες καί τόν Όρφέα. Αϋτός είναι ό λόγος πού παίρνουν τό σκῶτι μουειπε ό καλός Κώστας.

Οί χωριάτες άρταίνονται άπό κρέας Χριστούγεννα καί Πασκαλιά έλεγε ό άξέχαστος Σπϋρος Μουσελίμης, τό χασάπη δέν τόν ξέρουν. Άν έχουν τίποτε δικά τους σφαχτά, σφάζουν καί στά ένδιάμεσα καμμιά παληά προβατίνα ή καμμιά παληόγίδα.

Γιάννινα 5/11/1984

Άναστάσιος Δ. Παπαγγέλης

ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΚΑΙ ΔΩΡΗΤΕΣ ΚΑΙ «ΜΕΛΗ ΕΠΙ ΖΩΗΣ» ΤΗΣ ΦΙΛΕΚ. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ (1836-1867)

Τοῦ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

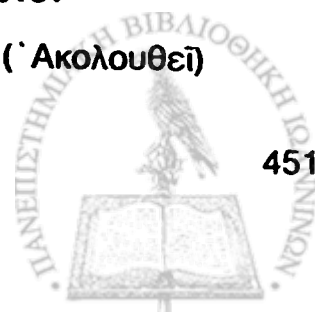
(Συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο)

- Ἀγγελική Βαρθολομαίου-Πάλλη Ἀπό Ἰωάννινα - Λιβόρνο. Είναι ἡ γνωστή ποιήτρια
- Παναγ. Πάλλης Ἀπό Ἰωάννινα. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στό Λιβόρνο
- Μ.Κ. Μαρινάκης Ἀπό Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου. Δικηγόρος Ἀθῆναι
- Σίμος Ἀ. Σίμου Ἀπό Ἰωάννινα. Πάρεδρος Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου. Πληρώνει τή συνδρομή του «διά τοῦ αὐταδέλφου του. κ. Ε. Σίμου Είναι ἡ γνώστή Ἡπειρωτική οικογένεια πού πολλά μέλη της διακρίθηκαν στήν Ἐπιστήμη καί τά γράμματα καθῶς καί σά στελέχη τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης (Εὐστάθιος Σίμος, Ἄγγελος Σίμος)
- Κ. Μπουσάκης Ἀπό Σερράκον Διδάσκαλος - Ἰατρός. Ὁ κατόπιν καθηγητής (Ἰατρικῆς) τοῦ Πανεπιστημίου
- 1841 Παναγιώτης Ἰωάν. Μπράγκας Δελβινάκι - Βεσσαραβία μέλος ἐπί ζωῆς Δρ. 450+25
- Δημήτρ. Ζερμπάτης μέλος ἐπί ζωῆς Δρ. 450+25
- Εὐστρ. Ἄντων. Δοκανδόνης Δέλβενον - Βεσσαραβία Μέλος ἐπί ζωῆς
- Στέφ. Κων. Κάσσιος Νεγάδες Ζαγορίου. Καμινάρης. Μέλος ἐπί
- 1842 Κ. Μελάς Ἡπειρος. Ἀντιστασιαγγελεύς Πρωτοδικῶν. Πρόκειται περί τοῦ Λέοντος Μελά, πού ἀνῆλθε μέχρι τό ἀξίωμα τοῦ Ἀντιστασιαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ συγγραφέα τοῦ Γεροστάθη καί πολλῶν παιδαγωγικῶν βιβλίων καί Προέδρου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας
- Γεώργ. Τζέτζος Ἀπό Ἡπειρο. Ἑλληνικός Πρόξενος Βενετία
- Ἰωάν. Κόνιαρης Ἀπό Ζαγόρι Δικηγόρος Ἀθῆναι
- Νικόλ. Ζαλοκώστας Ἡπειρος. Ὑπομοίραρχος Ἀθῆναι
- Λεωνίδας Ζαβογιάννης Ἡπειρος. Δικηγόρος - Χαλκίς

Φώτιος Βασιλείου	Ἀργυρόκαστρον. Ἐλεγκτῆς Γενικοῦ Ταμείου Ἀθῆναι
Νικόλ. Ἰωαννίδης	Ἡπειρος. Εἰσαγγελεὺς - Ἀθῆναι
Χρυσῆ Ζίννη	Ἰωάννινα - Ἀθῆναι
Δημήτρ. Καρόκιας	Ἡπειρος Δικαστής - Ἀθῆναι ζωῆς καὶ εὐεργέτης μέ Δρ. 1100+150 τό Δίπλωμα
Θεόδ. Χριστοδ. Φινίτης	Ἀπό Ζαγόρι. Σπαθάρης - Βεσσαραβία. Μέλος ἐπὶ ζωῆς
Ἀναστ. Δημ. Τζολάκης	Τσεπέλοβον Ζαγορίου. Κιονόβι. Εὐεργέτης Κτήμα 3.000 ρουβλίων ἀργυρῶν
1842 Ἐλένη Στεφ. Κωσταρίζου καὶ Κωνστ. Δημ. Κόνιαρη γέτης Δρ. 400	Ἀπό Μονοδένδρι. Εἰς Βεσσαραβίαν. Εὐεργετὴς
Δημ. Ποστολάκας	Μέτσοβον. Ἰδιοκτῆτης - Ἀθῆναι
Γεώργ. Ἰωαννίδης	Ἰωάννινα. Ἐμπορος - Ἀθῆναι
Χριστόδουλ. Ματσιανός	Ζαγόρι. Ὑπαλλ. Λαμία
Ἄ. Ξανθός	Ἰωάννινα. Ἐμπορος Ἰμπραῖλα
Δημ. Δουραμάνης	Ἡπειρος. Διδάσκαλος Μαθηματικῆς - Σύρος
Νικόλ. Ἀθαν. Γκούμας	Ἰωάννινα. Εὐγενῆς - Βουκουρέσιον
Κωνστ. Σταυριδῆς	Ἰωάννινα. Ἐμπορος - Βουκουρέσιον
1842 Π. Σορδῶνης	Ἰωάννινα. Ἐμπορος - Βουκουρέσιον
Γεώργ. Σκούρτης	Ἰωάννινα. Ἐμπορος - Βουκουρέσιον
Χρυσάνθος Κωνοφάος	Πάργα. Πρωτοσύγγελος - Ἀθῆναι
Σπυριδων Μήλιος	Χειμάρρα. Συνταγματάρχης - Πειραιεὺς
Κυρία Ἄννη Γιάμαρη	Ἰωάννινα - Λιβόρνον
τό γένος Πατρινοῦ	Σούλι. Στρατιωτικός - Ἀθῆναι
Κωνστ. Λάμπρ. Βεΐκου	Ἡπειρος. Καθηγητής - Ἀθῆναι
1843 Κων. Ἀσώπιος	Ἄρτα. Ἱππότης - Κέρκυρα
Δημ. Μόστρας	Ζαγόρι. Ἐμπορος - Κέρκυρα
Πέτρος Οἰκονόμου	Ἰωάννινα. Ἰατρός - Κέρκυρα
Ἰωάν. Ποντικής	Μέτσοβον. Ἐμπορος - Κέρκυρα
Νικόλ. Δημητριάδης	Ἡπειρος. Ἐμπορος - Σπάρτη
Τόλης Ἀναγνώστου	Ἡπειρος. Ὑπαλλ. - Ἀθῆναι
Κων. Τζέτζος	Ἰωάννινα. Ἐμπορος - Λιβόρνον
Μιχαήλ Πάλλης	Ἡπειρος Πίνδος. Εὐεργέτης Γενικός Ἑλληνικός Πρόξενος Δρ. 500 καὶ 1000 διὰ τὴν οἰκοδομήν
Κωνστ. Τοσίτσας	
1843 Ἀναστ. Δεσπότης Μοσπινιώτης	Ἡπειρος. Ἐμπορος - Λιβόρνον
Ἰωάν. Δεσπότης Μοσπινιώτης	Ἡπειρος. Ἐμπορος - Λιβόρνον

(Ἀκολουθεῖ)

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

**Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
"Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία,, ἐκπίπτουν
στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
τος.**

Ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα συνεχίζεται κατὶ
ποῦ δὲν ἔχει εὐκολα προηγούμενο. Εἶναι
τὸ δημοψήφισμα τῆς ἀγάπης τῆς «Ἡπει-
ρωτικῆς Ἑταιρείας», πρὸς τοὺς φίλους
τῆς, τὰ Μέλη τῆς καὶ τοὺς Ὑποστηρικτάς
τῆς καὶ αὐτῶν, ποὺ ἀνταποκρινόμενοι, τὴ
στηρίζουν μὲ τὴν πάσης φύσεως αὐτοπρο-
αίρετες εἰσφορὰς τοὺς. Καὶ τονίζομε πῶς
κάθε συνδρομὴ γιὰ τὸ Δελτίο καὶ τοὺς γε-
νικώτερους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας εἶναι
αὐτοπροαίρετη. Καὶ κρίκοι αὐτῆς τῆς
ἀλυσίδας τῆς ἀγάπης σ' αὐτοὺς τοὺς ἀ-
πάνθρωπους καιροὺς, ποὺ ζοῦμε εἶναι αὐ-
τὸ τὸ μῆνα, οἱ:

Ὁ Ἐπ. Γυμνασιάρχης Εὐαγ. Πρίτσος εἰς μνήμη τοῦ Θανα- ση Κούνδουρου	1.000
Ἡ ποιήτρια κυρία Μαρία Ἀρ- καδίου εἰς μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Πέτρου Γαρουφαλιᾶ	7.000
Ὁ κ. Δημήτριος Ι. Μελάς εἰς μνήμην Οὐρανίας Πετριδῆ	2.000
Ὁ κ. Λέων Μελάς εἰς μνήμην Οὐρανίας Πετριδῆ	2.000
Ὁ κ. Πάνος Ι. Μελάς εἰς μνήμην Οὐρανίας Πετριδῆ	2.000
Ὁ κ. Ἰωάννης Κουτσομύτης συνταξιοῦχος τραπεζικός εἰς μνήμην τῆς συζύγου του Εἰρήνης	2.000
Ἡ κυρία Ἀννίκα Γκαναβία εἰς μνήμην τοῦ μαητοῦ τοῦ 40 συζύγου τῆς Λάμπρου Γκαναβία	2.000

Ἡ κυρία Βαρβάρα Ζαφείρη γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ὁ κ. Γεώργιος Παπᾶς γιὰ τοὺς γενικώτερους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	1.000
Ὁ γιατρός κ. Δημ. Βαφιάς γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἐκδόσεως τοῦ Δελτίου	1.000
Ὁ κ. Γεώργ. Κούνδουρος γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	2.000
Ὁ κ. Κων. Τσακούμης γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Νίκη Τσιμπογιάννη ὁμοίως	500
Ὁ κ. Ε. Κόντος ἀπὸ Μεμβούρνη γιὰ τὸ Δελτίο	2077
Ὁ κ. Δημοσθ. Παπαδόπουλος ὁμοίως	600
Ἡ κυρία Μαρία Γιατράκου ὁμοίως	700
Ὁ κ. Σπῦρος Ροῦμπης ὁμοίως	500
Ὁ κ. Ἐλευθ. Ράπτης ὁμοίως	500
Ὁ κ. Ἀθαν. Τζιγκος ὁμοίως	500
Ὁ κ. Νικόλ. Ζῆκος ὁμοίως	500
Ὁ κ. Γεώργ. Ραπτόπουλος ὁμοίως	500
Ὁ κ. Σπῦρος Ραπτόπουλος ὁμοίως	500
Ὁ κ. Σπῦρος Τσιγγέλης ὁμοίως	500
Ὁ κ. Σπῦρος Κουτούκης ὁμοίως	500
Ὁ κ. Γεώργ. Γάγαλης γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	3.000
Ὁ κ. Πλάτων Οἰκονόμου γιὰ τὴν ἀπρόσκοπη ἐκδοση τοῦ Δελτίου	2.000
Ὁ κ. Μιχ. Παπαδόπουλος ἀπὸ Η.Π.Α. γιὰ τὸ Δελτίο	2.000

Ο κ. Παῦλος Βρέλλης ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ὁμονύμου Μουσείου κερίνων ὁμοιωμάτων, ὁ καθιερώσας τὴν δωρεάν εἰσοδὸν στὸ (ἰδιωτικὸ) Μουσεῖο του... πρό τῆς κυβερνητικῆς ἀποφάσεως γιὰ τὰ Κρατικὰ Μουσεία, ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας	5.000	Ο κ. Ἰωάν. Κωστούλας ὁμοίως	500
Ο Ὑποστράτηγος ἐ.ἀ. κ. Κων. Μπαμόπουλος γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	2.000	Ο κ. Σταῦρος Τσακαμένος ὁμοίως	2.000
Ο κ. Κων. Κοντόπουλος ὁμοίως γιὰ τὸ Δελτίο	1.000 500	Ο Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Ἡπειρωτῶν Ἡλιουπόλεως κ. Χριστ. Παπᾶς ὁμοίως	1.000
Ο κ. Ἀπ. Φρίγκας ὁμοίως	1.000	Ο Γενικὸς Γραμματέας τοῦ ἰδίου Σωματείου κ. Χαρ. Μητσόπουλος ὁμοίως	1.000
Ο κ. Σωτήριος Θεοχάρης γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	1.000	Ο κ. Χριστόφ. Μοῦστος, ἀπὸ Δολὸ Πωγωνίου γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	3.000
Ο κ. Σπυρ. Ρίζος, ὁμοίως	1.000	Ἡ κυρία Ἡρῶ Δόξα ὁμοίως	1.500
Ο Ἴατρος καὶ συγγραφέας κ. Γεώργ. Ἀριστ. Χρησιθῆς ἀπὸ τὸ Γιοχάνεσμπουργκ ὁμοίως	2.000	Ο κ. Γεώργιος Κούνδουρος Μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας ἔναντι τῆς δαπάνης ἐκτυπώσεως τοῦ βιβλίου του « Ἄλλοτινά κι ἀξέχαστα », πού προσφέρει εὐγενῶς στὴν Ἡπειρικὴ Ἑταιρεία πρὸς πώληση γιὰ λογαριασμό της	150.000
Ο κ. Πέτρος Οἰκονόμου ἀπὸ Ἀρτσίστα ὁμοίως	500	Ο κ. Κων. Κατοίκης, ἀντισυνταγματάρχης π.δ. ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας, ὅπως πάντοτε, καὶ « τιμῆς ἔνεκεν » γιὰ τὴν ἐκδόση τοῦ « χρυσοῦ Ἰωβηλαίου » τοῦ Καθηγητοῦ καὶ συμπολεμιστοῦ του Ἀλέκου Τσουκανέλη	3.000
Ο κ. Κων. Τσομπικός ὁμοίως	1.000	Ο κ. Παναγ. Γκιούρμας γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Ἑλλη Βιθυνοῦ, πλήν ἄλλων, γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	1.250	Ἡ κυρία Κικὴ Καλαμίτση γιὰ τὸ Δελτίο	1.000
Ο κ. Πέτρος Ζάγκλης γιὰ τὸ Δελτίο	1.000	Ἡ Δίς Κατερίνα Καλαμίτση, Λαογράφος γιὰ τὸ Δελτίο	1.000
Ο κ. Παῦλος Λιάσκος ὁμοίως	500	Ο κ. Δημ. Θᾶνος ὁμοίως	500
Ο κ. Θεόδ. Βασιλειάδης γιὰ τὸ Δελτίο	1.000	Ἡ κυρία Γαλάτεια Χρυσοπούλου ὁμοίως	500
Ο κ. Γεώργ. Τσουμάνης ὁμοίως	1.000	Ο κ. Κώστας Τζαβέλας ὁμοίως καὶ γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	1.000 2.000
Ο κ. Νικόλ. Πολυμερίδης, ὁ δικαστικὸς, ἀπὸ ἐτῶν χορηγὸς τῆς Ἑταιρείας γιὰ τοὺς σκοποὺς της	2.000	Ο κ. Ἀριστοτέλης Σομπότης ὁμοίως	500
Ο γεωπόνος κ. Βασ. Χαβέλας γιὰ τὸ Δελτίο	500	Ο κ. Κων. Σάρρας τραπεζικὸς	500
Ο κ. Μενέλαος Καρπούζης ὁμοίως	500		
Ἡ κυρία Δανάη Ἀλεξίου γιὰ τὸ Δελτίο	1.500		

Ο κ. Διον. Βλαχός για τό Δελτίο 500
 Η κυρία Έλενη Οικονομίδη -
 Κοράκη για τό Δελτίο 1.000
 καί τούς γενικωτέρους σκοπούς 1.000
 Η κυρία Βασιλική Φωκιανού για
 τό Δελτίο τής Έταιρείας 1.000
 Ο Έφέτης κ. Γεώργ. Παπαζώης
 για τούς γενικωτέρους σκοπούς 2.000
 Ο κ. Γεώργ. Βρέλλης όμοίως 1.000
 Ο κ. Ίωάν. Κοντούλης για τό
 Δελτίο 500
 Ο Καθηγητής κ. Βασ. Βαλαώρας
 «μικρό δῶρο κατ' έτος για τούς
 μεγάλους σκοπούς τής Έται-

ομοίως 7.000
 Η κυρία Κλεώνη Δημοπούλου
 για τό Δελτίο 500
 Η κυρία Βούλα Ρώσση για
 τούς γενικωτέρους σκοπούς 1 000
 Ο κ. καί ή κυρία Αποστόλου
 Παπαζήση όμοίως 2 000
 Η κυρία Βάσω Μάνου όμοίως 2 000
 Ο Ίατρος κ. Ίωάννης Παπαπέ-
 τρου τήν κατ' έτος προς τήν
 Έταιρεία οικονομική του ένισ-
 χυση εις μνήμην τής αδελφής 7.000
 του Αθηνᾶς Έξαρχοπούλου
 Ο κ. Γεώργ. Λυμπερίδης για
 τούς γενικωτέρους σκοπούς 1.000
 Ο κ. Μιχ. Παπαδόπουλος όμοίως 1.000

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Τζοντιλα (Δικορφο) Ζαγορίου

(Άρχειο Πέτρ Γεωργιάδη)

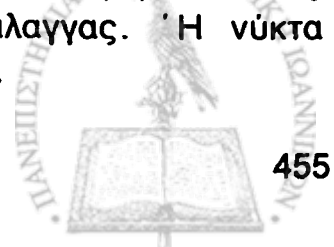
Γυμνό

Τίτσα Χρυσοχοΐδου

(Συνέχεια από τη σελίδα 447)

φραγμοῦ τὰ κατέστρεψε. Τὰ ἄλλα δύο γύρισαν πίσω. Ἐπειτα ἀπό λίγο ἔρχονται 14. Τὴν φορά αὐτὴ ἡ ἀναπνοή μου σταμάτησε ἢ καρδιά μου κτυποῦσε δυνατά, ἀγωνία μεγάλη μέ κατέλαβε. Ἐάν περοῦσε ἢ φάλαγξ αὐτὴ καὶ διεσπᾶτο τὸ Καλπάκι ἐμεῖς θά εἴμεθα ὅλοι αἰχμάλωτοι καὶ ἡ Ἑλλάς ὅλη θά ἦταν στά χέρια τῶν Ἰταλῶν.

Καὶ τὴν φορά αὐτὴ τὸ πυροβολικόν μας ἄλλα κατέστρεψε, ἄλλα ἠναγκάστησαν νὰ πέσουν στὴν ἀντιαρματικὴν τάφρον καὶ ἄλλα νὰ ἐγκαταλειφθοῦν. Ἡ χαρά μας ὅλων δέν περιγράφεται, ἔπεται ἀπὸ τὸν θρίαμβον αὐτόν. Πρό παντός εἶχε μεγάλη ἀπήχησιν εἰς τὸ ἠθικόν τῶν ἀνδρῶν μας, διότι πολὺ ἐφοβοῦντο τὰς μηχανοκινήτους φάλαγγας. Ἡ νύκτα πέρασε πολὺ ἡσυχῆ.

Γέφυρα Μπουραζάνι (Άως)

(Άρχειο Τάσ. Παπά)

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.		
Πρόσκληση σέ όμιλία	417	Ποιητική άλληλογραφία Σπύρου Μου-	
Βιογραφικά Όμιλητή Βασ. Κύρκου	418	σελίμη και Χρυσάνθης Ζίτσαία	434
Έλευθ. Σπυροπούλου. Τό ήμερο-		Διονυσ. Δ. Τάτση. Ό Μητροπολίτης	
λόγιο ενός διμοιρίτη	420	Βελλās και Κονίτσης, Σπυριδων	445
Γιάννη Σαραλή. Από τις άναμνήσεις		Άναστ. Παπαγγέλη. Σ' κωταράδες	448
στρατιώτη του Τάγματος Κονίτσης	423	Άλεξ. Χ. Μαρμπούλου. Ηπειρώ-	
Άλεξ. Σ. Τσουκανέλη. Η δόξα		τες Εύεργέτες και Δωρητές	450
και ό δυσιλογισμός	427	Της Συντάξεως. Έσωτερική Ζωή	
Εύριπ. Βουλόδημου. Ό Παναγιώτης		και Κίνηση	452
ό Γκανās κ.λ.π.	431		

